

LA LLENGUA
A L'ESCOLA
CATALANA
UN MODEL
D'ÈXIT

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

LA LLENGUA
A L'ESCOLA
CATALANA
UN MODEL
D'ÈXIT

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

PRESENTACIÓ

La història de la nostra escola és un bon reflex de la història del nostre país. I la llengua amb què es construeix i transmet el coneixement ens permet expressar la nostra particular visió del món. De la llengua pròpia, part essencial de la nostra personalitat i identitat col·lectiva, n'hem fet l'eina de cohesió i de convivència, i la ferma voluntat de preservar-la ha ajudat a superar els enormes canvis sociolingüístics i socioculturals que han suposat les successives onades migratòries que han anat canviant la fesomia del país. L'escola té, doncs, el deure de conservar-la i de donar-la en herència a les generacions futures com a part del patrimoni comú. I té el deure de consolidar-la i d'enriquir-la, i de fer-ne l'instrument d'aprenentatge de tots els alumnes.

El llibre que teniu a les mans vol mostrar els fets i les circumstàncies que han configurat el nostre model educatiu. Des del naixement de l'escola com a institució social, als segles XVIII i XIX, fins a la definició del model actual, el qual potencia el plurilingüisme, considerat una riquesa per a la societat, que en surt beneficiada en termes de convivència i competitivitat. En el model lingüístic de la nostra escola, que ha assolit èxits destacables i s'ha fet mereixedor de reconeixement internacional, el català (i l'occità d'Aran al seu territori) és la llengua vehicular d'un sistema que assegura el coneixement tant del castellà, al mateix nivell que el català, com d'una llengua estrangera. Una llengua estrangera com a mínim, perquè el nostre sistema també afavoreix el coneixement d'una segona llengua estrangera, i la consolidació de les llengües familiars dels alumnes d'origen estranger. I ho fa amb el convenciment que el coneixement de diverses llengües és imprescindible per accedir als cercles culturals, econòmics i acadèmics, cada cop més internacionalitzats, i per construir un futur professional de qualitat.

Aquest llibre descriu el model lingüístic de l'escola a Catalunya com un model d'èxit. I vol ser, sobretot, un homenatge i un reconeixement a la feina de tots aquells que han treballat i treballen per l'escola catalana. Sense ells, no hauria estat possible. Valguin aquestes paraules per agrair-los la dedicació, els encerts i la immensa tasca de servei al país.

Irene Rigau i Oliver
Consellera d'Ensenyament

BIBLIOTECA DE CATALUNYA - DADES CIP

La Llengua a l'escola catalana: un model d'èxit
Bibliografia
I. Catalunya. Departament d'Ensenyament
1. Català en l'ensenyament - Història
37:811.134.1(091)

Aquest llibre està publicat amb una llicència Creative Commons
Reconeixement-No comercial-
Compartir igual 3.0 Espanya.
Per veure'n una còpia, visiteu:
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/legalcode.ca>

Els termes de la llicència impliquen que aquest material pot ser:

- reproduït, distribuït i comunicat públicament sempre que se'n reconegui l'autoria;
- reproduït, distribuït i comunicat públicament sempre que l'ús no sigui comercial, i
- utilitzat per generar una obra derivada sempre que aquesta quedi subjecta a una llicència idèntica a aquesta.

© Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

Primera edició: maig de 2015

Disseny gràfic: creARTiva [laboratori d'idees]

Fotografies:
ANC: pàg. 20, fons Gabriel Casas i Galobardes; pàg. 26, fons Brangulí (fotògrafs); pàg. 34, fons Nicolás González Albiach.
Escola Pia de Sant Antoni: pàg. 32 i 40.

Impressió: EADOP
Tiratge: 2.000 exemplars
Dipòsit legal: B-8.554-2015

ÍNDEX

PRÒLEG	6
1714-1898	
EL NAIXEMENT DE LA INSTITUCIÓ ESCOLAR	
I L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ	12
La guerra que ho va canviar tot	14
Baldri Reixac i l'ensenyança de minyons	15
El Poble i el Govern, dos camins diferents	16
El francès, llengua nacional	17
El castellà, llengua d'ensenyament	18
El primer sistema educatiu modern d'Espanya	19
1898-1939	
LLENGUA I AUTOGOVERN	20
Francesc Flos i Calcat i l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana	22
Enric Prat de la Riba: la institucionalització del català	23
La Segona República, el segon intent	24
La llengua a l'escola republicana	25
1939-1975	
ELS ANYS DEL FRANQUISME I LA LENTA REPRESA DEL CATALÀ	26
Una llarga postguerra	28
Institucions de referència per a la formació de mestres	29
Òmnium Cultural i Rosa Sensat	30
La campanya Català a l'escola	31
1975-1983	
ELS ANYS DE LA TRANSICIÓ.	
LA INTRODUCCIÓ DE L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ	32
Primeres accions de recuperació	34
La llavor del futur	35
Molta feina per fer	36
El reconeixement oficial i els especialistes de català	37
La Generalitat, autoritat educativa	38
L'ensenyament del català als altres territoris de parla catalana	39

1983-1998	
LA GENERALITZACIÓ DE L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ I EN CATALÀ	40
La Llei de normalització lingüística	42
La immersió lingüística	43
Plans intensius i projectes de Normalització Lingüística	44
Els mestres i el català	45
Els anys noranta: l'ensenyament en català es generalitza	46
Les llengües estrangeres	47
1998-2010	
L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ A L'ALUMNAT NOUINGUT	48
L'inici de la tendència migratòria	50
La cohesió social i lingüística	51
La Llei orgànica d'educació i les llengües estrangeres	52
Els programes de formació	53
Pla experimental de llengües estrangeres	54
Actualització de la immersió lingüística	55
LA LLENGUA A L'ESCOLA AVUI	56
El català, llengua de referència	58
El català i el castellà, domini equiparable	60
Els atacs a la llengua. Una doble pressió jurídica i legislativa	62
Un model propi d'educació plurilingüe	64
El coneixement de les llengües	66
La llengua, eina d'aprenentatge	68
De l'aula d'acollida al suport lingüístic	70
L'experimentació del plurilingüisme	72
Comprendre, valorar i comunicar: un enfocament competencial	73
L'aprenentatge de llengües i continguts: un enfocament integrador	74
La concreció als centres: el projecte lingüístic	75
Cap a un futur plurilingüe pensat en català	75
BIBLIOGRAFIA	76

PRÒLEG

La història de l'escola va lligada necessàriament a la història del país. L'escola com a institució és un dels pilars fonamentals de la societat, en la mesura en què forma i prepara els futurs ciutadans. Aquí radica, sens dubte, el seu principal valor: una societat rica i potent és un conjunt de persones ben formades i cultes. I si és cert que tot coneixement es transmet i es construeix, fonamentalment, a través de la llengua —el giny que reflecteix i expressa la personalitat col·lectiva de cada poble—, la nostra, el català, constitueix una part essencial de la nostra identitat. En efecte, el català és depositari de la nostra particular visió del món, la qual sap expressar de manera idiosincràtica. En aquesta terra de pas i d'acollida, hem fet de la llengua pròpia l'eina de cohesió i de convivència, i l'escola té, per tant, el deure de conservar-la i de donar-la en herència a les generacions futures com a part del patrimoni comú. I té el deure de consolidar-la i d'enriquir-la, i de fer-ne l'instrument d'aprenentatge de tots els alumnes. Com més dominin la llengua del país on viuen, més capacitats estaran els alumnes tant per continuar aprenent al llarg de la vida, per ser crítics i aportar coneixement a la societat, com per aprendre altres idiomes.

La llengua catalana, com l'escola catalana, ha conegut greus adversitats al llarg de la història. Estretament lligada a les vicissituds polítiques que ha viscut el país, és una història d'avenços i retrocessos, en el transcurs de la qual el reconeixement del català (com també el seu ús social i, especialment, la seva presència en

el sistema educatiu) no ha assolit, en alguns moments, el mínim desitjable. Amb tot, la fidelitat que la majoria dels catalanoparlants no han deixat de demostrar a la llengua pròpia ha aconseguit que aquesta s'hagi mantingut viva. A això ha contribuït, i no poc, el catalanisme cultural que la Renaixença va fer néixer i la Mancomunitat va consolidar. Per tot plegat, avui gaudim d'institucions i recursos lingüístics sòlids, que donen al català un dinamisme i una presència social envejables, malgrat el context de minorització (encara) i de manca de suport d'un estat, que seria tan necessari en el marc del procés globalitzador a què estem sotmesos.

Efectivament, ensenyar el català i en català no sempre ha estat senzill, i moltes vegades en el passat ni tan sols permès. Això no obstant, en l'etapa més recent, la recuperació de les institucions democràtiques i les polítiques lingüístiques aplicades han fet millorar notablement en molts àmbits la situació de la llengua catalana.

En el model d'escola actual es prioritza l'ús del català com a llengua habitual per garantir que tots els alumnes coneguin per igual les dues llengües oficials a Catalunya (i l'aranès a la vall d'Aran), sense la qual cosa no tindrien les mateixes oportunitats acadèmiques i professionals. Aquesta presència majoritària del català a l'escola no fa sinó mirar de compensar els usos lingüístics de la nostra societat, en molts àmbits de la qual la incorporació del català com la llengua habitual encara és minoritària. Per això, estem segurs que no ens

equivoquem si afirmem que, a Catalunya, l'escola ha aconseguit fer bilingües totes i cadascuna de les fornades d'alumnes que hi han passat.

El llibre que el lector enceta, que és un repàs dels moments clau de la construcció de l'escola catalana, vol mostrar els fets i les circumstàncies que han configurat el nostre model educatiu. Amb rigor i amenitat, passa revista des del naixement de l'escola com a institució social, als segles XVIII i XIX, fins a la definició de l'actual model educatiu, el qual —preservant i garantint el coneixement i l'ús de la llengua catalana com a elements troncats de la identitat col·lectiva—, potencia el plurilingüisme, considerat una riquesa per a la societat, que en surt beneficiada en termes de convivència i competitivitat, ja que la coneixença de com més llengües millor és imprescindible per accedir als cercles culturals, econòmics i acadèmics, cada cop més internacionalitzats.

En aquest recorregut hem volgut fer un èmfasi especial en les etapes més transcendents per a la història de la llengua. En primer lloc, la Renaixença, que a mitjan segle XIX va afavorir les primeres entitats per a la protecció i l'ensenyament del català, i els primers anys del segle XX, en què es van construir les estructures administratives, legals i científiques de la Mancomunitat, es va normativitzar el català i se'n va estendre l'ensenyament gràcies a la tasca immensa en la formació de mestres per a una escola nova i catalana.

En segon lloc, i malgrat el caràcter funest i opressiu de la dictadura de Primo de Rivera, i especialment la del general Franco, destaquem que ja a partir dels anys seixanta del segle passat es va donar l'expansió d'un moviment de renovació pedagògica, suma de la tradició escolar catalana, del moviment catòlic català i liberal, i del desenvolupament dels partits oposats al règim. Aquest moviment renovador, assolit gràcies a l'esforç ingent del conjunt de la comunitat educativa, troba el reconeixement definitiu a partir de 1983, en què, amb l'aprovació de la Llei de normalització lingüística, es recupera per a l'ensenyament el català, que assoleix un paper preminent a tots els centres educatius de Catalunya.

I finalment, els darrers trenta anys, quan l'ensenyament del català, i en català, s'ha anat consolidant. La voluntat de preservar la llengua pròpia i la cohesió social del país ens han permès superar els enormes canvis sociolingüístics i socioculturals que han suposat les successives onades migratòries, les quals, en molt poc temps, han fet canviar la fesomia del país. L'escola catalana, que ha fet un gran esforç humà i material en aquest sentit, s'hi ha anat adaptant i ha estat decisiva en la configuració de la realitat actual del país.

Durant aquestes tres dècades hem estat capaços de bastir un model lingüístic que ha assolit èxits destacables i s'ha fet mereixedor de reconeixement internacional. El català (i l'occità d'Aran al seu territori) és la llengua vehicular d'un sistema que assegura tant el

coneixement del castellà, al mateix nivell que el català, com d'una llengua estrangera. Una llengua estrangera com a mínim, perquè el nostre sistema educatiu també afavoreix el coneixement d'una segona llengua estrangera, i la consolidació de les llengües familiars dels alumnes d'origen estranger. I ho fa amb el convenciment que el coneixement de diverses llengües és imprescindible per a l'aprenentatge i l'emprenedoria, per a la construcció d'un futur professional de qualitat.

Després d'un camí llarg i complex, podem afirmar sense vacil·lar que, avui, el model lingüístic de l'escola a Catalunya és un model reeixit.

Sense la feina de tots aquells que han treballat i treballen per l'escola catalana no hauria estat possible. Valgui aquest llibre per retre'ls un merescut homenatge i per agrair-los la dedicació, els encerts i la immensa tasca de servei al país.

Departament d'Ensenyament

9ª LLENGUA
DE LA UNIÓ
EUROPEA

8ª LLENGUA
AMB MÉS PENETRACIÓ
A INTERNET

17ª LLENGUA
EN ARTICLES
A LA VIQUIPÈDIA

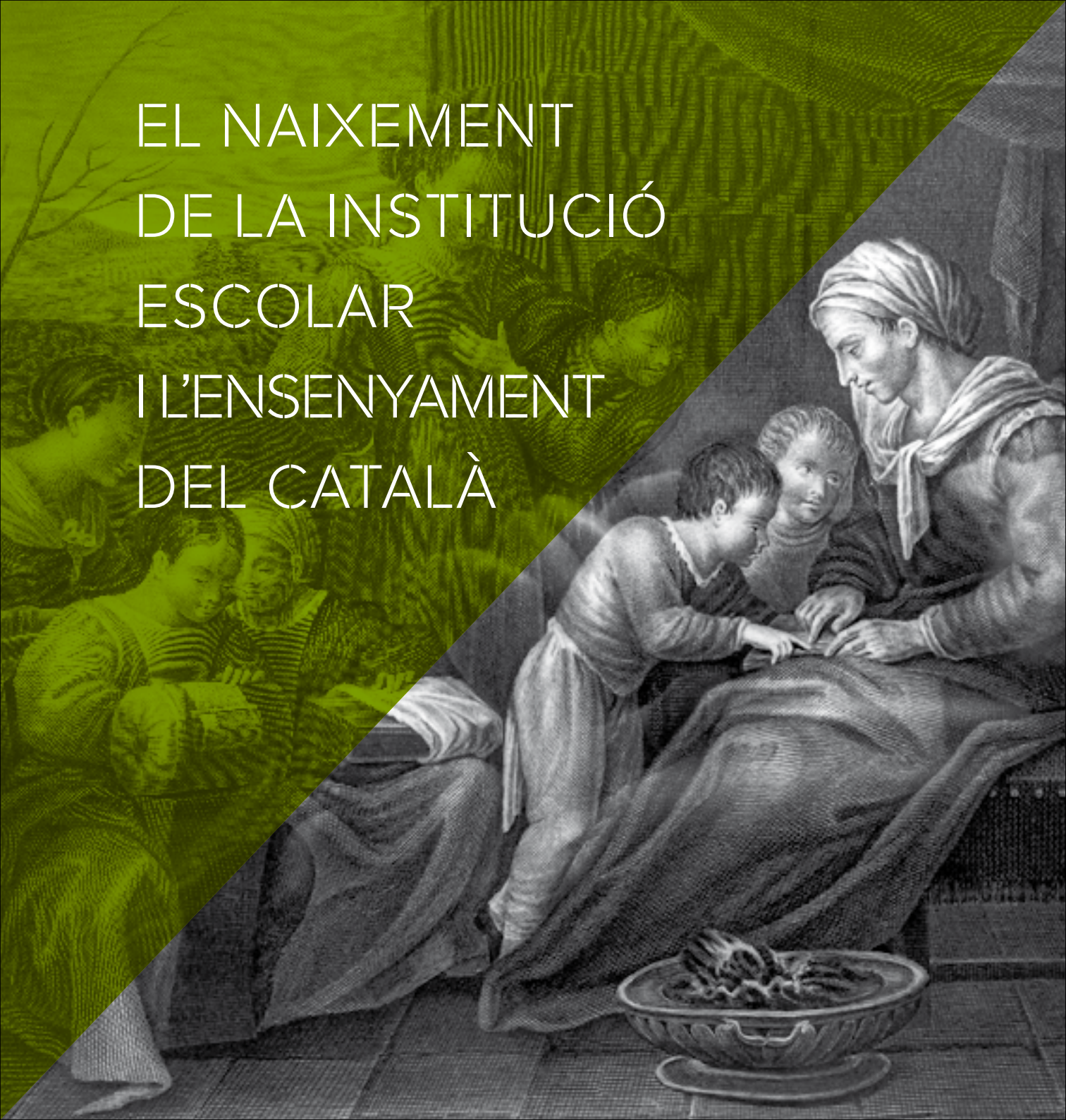
EL CATALÀ
EN XIFRES

26ª LLENGUA
EN NOMBRE
DE PÀGINES WEB

162 UNIVERSITATS
D'ARREU DEL MÓN
ENSENYEN CATALÀ

23ª LLENGUA
MÉS TRADUÏDA

EL NAIXEMENT DE LA INSTITUCIÓ ESCOLAR I L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ

13

Durant els segles XVIII i XIX Europa es transforma profundament en tots els aspectes: es produeixen grans canvis econòmics, polítics i, de retruc, socials. L'Europa que avui coneixem pren forma al llarg d'aquest període, durant el qual també neixen alguns dels conflictes lingüístics i educatius que encara són presents.

Els grans estats es defineixen i prenen consciència del seu poder i la seva força. França, Espanya, el Regne Unit i també la nova Itàlia o Alemanya comencen a aplicar polítiques per organitzar el territori i la societat. La xarxa de carreteres i de ferrocarril, el control de les duanes i la moneda, la creació de censos i lleves en són alguns exemples.

En aquest context, neix l'escola com a institució social. Els diferents estats comencen a regular-ne el funcionament i els continguts, i també fixen la llengua que ha de ser emprada dins del sistema educatiu. És d'aquesta manera com la llengua que a cada Estat es considera nacional passa a ser la llengua única de l'escola.

A Catalunya, el desplegament de les polítiques educatives dissenyades des de l'Estat espanyol deixa el català fora de l'escola com a llengua formal d'ensenyament i d'aprenentatge.

1714 / 1898

LA GUERRA QUE HO VA CANVIAR TOT

Al principi del segle XVIII va esclatar una guerra per substituir al tron hispànic Carles II, rei de la Casa dels Habsburg que havia mort sense descendència. Se'n va dir Guerra de Successió. El conflicte va tenir repercussions a tot Europa perquè s'hi van postular dos pretendents de dos regnes diferents. D'una banda, l'arxiduc Carles d'Àustria, que va comptar majoritàriament amb el suport dels regnes de l'antiga Corona catalanoaragonesa i, per tant, de les institucions catalanes. De l'altra, Felip d'Anjou, nét de Lluís XIV de França, de la família dels Borbons, que tingué el suport majoritari de Castella.

El triomf de l'aspirant francès va comportar l'aplicació de la seva visió centralista de l'Estat. Es van suprimir institucions polítiques catalanes com ara la Generalitat o el Consell de Cent de Barcelona, ambdues amb segles d'història acumulada. De la mateixa manera, la llengua catalana va ser relegada en favor del castellà, que passaria a ser la llengua oficial i única de la nova Administració.

Els Decrets de Nova Planta van ser el conjunt d'accions legals que el nou rei va promulgar en arribar al poder i que, entre d'altres mesures, eliminaven les institucions catalanes i l'ús oficial de la llengua catalana.

Consultats sobre la redacció dels Decrets de Nova Planta als nostres territoris, alguns membres del Consell de Castella demanen *"que en todas las Escuelas de primeras letras, y de Grammatica, no se permitan libros impresos en lengua Cathalana. Escribir ni hablar en ella dentro de las Escuelas; y excepcionalmente aprendan la Doctrina Christiana en nuestra lengua; que por estos y otros medios suaves se irá haciendo común en el Principado"*.

BALDIRI REIXAC I L'ENSENYANÇA DE MINYONS

El 1749, el religiós empordanès Baldiri Reixac va redactar un manual adreçat als mestres rurals. Amb aquest compendi de tècniques i coneixements, escrit en català, Reixac pretenia donar eines als docents i millorar l'educació dels infants. L'obra duia per títol *Instruccions per l'ensenyança de minyons*. Reixac hi va descriure nocions de pedagogia, gramàtica i ortografia. Va ser prolífic en qüestions de moral i litúrgia catòlica, pròpies del seu ofici de capellà. El llibre també contenia un breu resum de filosofia clàssica i unes quantes normes de bon comportament.

Baldiri Reixac era partidari de l'ús de la llengua materna en l'ensenyament inicial, i d'afegir-ne d'altres a mesura que s'avançava en l'escolarització. A més del català, proposava el llatí i el francès com a llengües de cultura. I el castellà, la llengua del rei i de l'Administració, necessària per progressar socialment.

Baldiri Reixac va escriure *Instruccions per l'ensenyança de minyons*, un manual pedagògic per a l'ensenyament del català i en català.

EL POBLE I EL GOVERN, DOS CAMINS DIFERENTS

L'obra de Reixac, *Instruccions per l'ensenyança de minyons*, posa en relleu que, a mitjan segle XVIII, bona part de la població de Catalunya seguia vivint i treballant només en català i desconeixia el castellà. Mentre això passava als pobles i ciutats de Catalunya, des de l'Administració central de l'Estat es donava forma a una Espanya centralitzada i radial, amb preeminència del castellà.

El 1768, amb la Real Cédula de Aranjuez, la llengua castellana es converteix en l'única permesa a l'escola.

CENTRALISME

A partir del segle XVIII es comença a dibuixar l'estructura de camins radial d'Espanya. Al sistema educatiu, la Real Cédula de Aranjuez imposa el castellà.

Publicació de la *Real Cédula de Aranjuez*, que imposa l'ensenyament en castellà.

1762

1768

EL FRANCÈS, LLENGUA NACIONAL

La Revolució Francesa marca un punt d'inflexió en la història d'Occident. La revolta popular i burgesa del 14 de juliol de 1789 va encetar un camí que estendria les idees il·lustrades per tot Europa. La Revolució Francesa, juntament amb la Revolució Industrial, donen pas a les grans transformacions polítiques i socials que viuria Europa durant el segle XIX.

Pel que fa a la llengua de l'escola, a França, com a Espanya, s'endeguen polítiques homogeneïtzadores que afectaran els catalanoparlants del Rosselló, polítiques que, de fet, ja havien començat el segle XVII quan aquesta part de Catalunya passà a la monarquia francesa.

On peut uniformer le langage d'une grande nation... Cette entreprise qui ne fut pleinement exécutée chez aucun peuple, est digne du peuple français, qui centralise toutes les branches de l'organisation sociale et qui doit être jaloux de consacrer au plus tôt, dans une République une et indivisible, l'usage unique et invariable de la langue de la liberté.

Fragment del *Rapport Grégoire*

EL CAS FRANCÈS

A França, el 1790, només parlava en francès la meitat de la població (14 milions). La resta (6 milions) el parlava amb dificultat o directament l'ignorava (sis milions més), entre els quals, és clar, molts nord-catalans.

Parlaven francès habitualment:

Amb dificultat:

L'ignoraven:

Henri Grégoire va presentar un informe (*Rapport Gregoire*) a la Convenció Nacional el juny de 1794 en el qual proposava universalitzar el francès a França i defensava la necessitat de fer desaparèixer totes les altres llengües que s'hi parlaven.

1789

1794

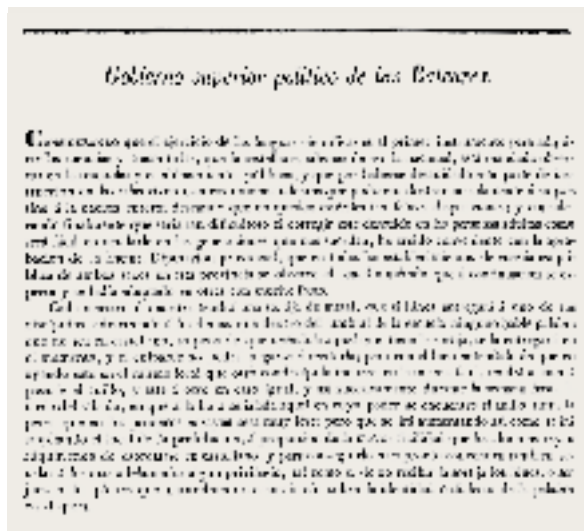
EL CASTELLÀ, LLENGUA D'ENSENYAMENT

Durant el segle XIX, comença, encara que no del tot eficaçment, el procés de castellanització veritable del sistema educatiu a tots els territoris de parla catalana que depenen de l'Estat espanyol. Com a exemple, només cal recordar que el 1802, quan Menorca és reincorporada a la Corona espanyola, després de diverses dècades de domini anglès i francès, una de les primeres mesures que es prenen és una ordre del capità general segons la qual *no se aprueba que en las escuelas se enseñe el menorquín por estar mandado por S.M. que en todas ellas se deba enseñarse en Español, por ser el idioma General de la Nación y así se ejecuta en Cataluña y Mallorca.*

Se procurará con el mayor esmero el hacer que los niños pronuncien muy claramente cada sonido; y en el que se note dificultad para pronunciar alguno, lo deberá el profesor llamar separadamente, y procurará vencer dicha dificultad, valiéndose de los mismos ó análogos medios que se adoptan para enseñar á leer á los sordo-mudos: á cuyo efecto (...) se formará una instruccioncita del modo con que se han de colocar los órganos de la palabra para pronunciar cada letra, y esta instruccioncita se insertará en alguno de los libros que han de servir para la lectura en las escuelas; observando este método con cuidado, se conseguirá al cabo de algún tiempo, el que desaparezcan los dialectos provinciales, y llegará probablemente un día en que se hable generalmente en todas las provincias lo que se llama hoy castellano.

Orientacions Sobre el modo de enseñar á leer. Proyecto de un plan metódico de primera enseñanza presentado á la direccion general de estudios por la comision nombrada con este objeto. Exposición sobre el estado de la enseñanza pública hecha a las Cortes por la Dirección General de Estudios (1822)

Fragment de l'edicta del Govern superior polític de les Balears (1837) segons el qual als centres educatius d'ensenyament públic s'ha de seguir un mètode "senzill" que ha de permetre la introducció de la llengua castellana: el mètode de la "sortija de metal" (el decret de l'anellet).

EL PRIMER SISTEMA EDUCATIU MODERN D'ESPANYA

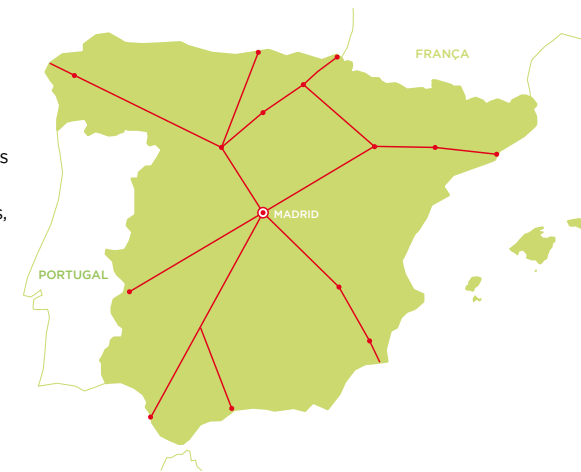
El 1857 es va aprovar la Ley de instrucció pública, coneguda com a Llei Moyano, pel nom del ministre que la va decretar, Claudio Moyano. Aquesta va ser la primera llei en què l'Estat espanyol regulava els plans d'estudis i fixava l'obligatorietat de l'ensenyament primari. De clara inspiració il·lustrada, la Llei Moyano pretenia garantir un ensenyament universal, gratuït i centralitzat. Amb aquest marc legal es va començar a desenvolupar un sistema educatiu modern a Espanya.

En qüestions lingüístiques, a l'article 88 es deia: *"La Gramática y Ortografía de la Academia Española serán texto obligatorio y único para estas materias en la enseñanza pública"*.

Els principis de la Ley de instrucció pública van perviure, de fet, fins a la Ley general de educació de 1970.

L'ESPANYA RADIAL

Durant el segle XIX, la tendència centralitzadora es consolida. Les noves línies de tren aprovades en són l'exemple. Les infraestructures, entre les quals l'ensenyament, són concebudes a Castella, que les fa néixer i les construeix afins al seu esperit.

Claudio Moyano, autor de la Llei d'instrucció pública.

LLENGUA I AUTOGOVERN

LES FULLES SEQUES

21

Des de mitjan segle XIX va prendre forma a Catalunya un moviment de ressorgiment nacional, la Renaixença. Com a Itàlia o a Alemanya, molt influïts per les manifestacions liberals que recorrien Europa, els catalans van començar a imaginar noves formes de relació social i política amb l'Estat. Paral·lelament, la Renaixença va suposar també una gran explosió cultural i una forta reivindicació de la llengua catalana com a expressió de la identitat pròpia.

A finals del segle XIX van néixer les primeres entitats per a la protecció i l'ensenyament del català, com l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. Ara bé, va ser durant les primeres dècades del segle XX que es van construir les estructures administratives, legals i científiques que van permetre normalitzar el català i estendre'n l'ensenyament. A mesura que Catalunya recuperava quotes d'autogovern, la llengua i l'escola esdevenien una prioritat.

Van ser anys de grans personatges, com Pompeu Fabra o Enric Prat de la Riba. I també va ser el moment en què van néixer institucions fonamentals per a la història del català com l'Institut d'Estudis Catalans o la Mancomunitat de Catalunya. Aquest procés culmina amb la restitució de la Generalitat, durant la Segona República espanyola.

1898 / 1939

FRANCESC FLOS I CALCAT I L'ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA

Francesc Flos i Calcat va fundar la primera escola catalana, en llengua i continguts, el Col·legi Sant Jordi. Aquest mestre i pedagog va treballar per un ensenyament arrelat al país i va dedicar bona part dels seus esforços a consolidar-lo i expandir-lo. Va escriure manuals de pedagogia, llibres de text, tractats de geografia i reculls de cultura popular i cançoners.

Flos i Calcat també va ser l'impulsor de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, una institució que va promoure l'ensenyament en català, l'edició de textos escolars i l'obertura de centres. La feina de l'Associació es va perllongar fins al 1939 i en tots aquests anys va contribuir definitivament a l'enriquiment de la cul-

tura catalana. Historiadors com Vicens Vives i Ferran Soldevila, els pedagogs Rosa Sensat, Alexandre Galí i Pau Romeva, o Pompeu Fabra, ordenador del català modern, van publicar alguns dels seus treballs gràcies a l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Fundació de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Francesc Flos i Calcat.

1898-1899

ENRIC PRAT DE LA RIBA: LA INSTITUCIONALITZACIÓ DEL CATALÀ

El 1907 arriba a la presidència de la Diputació Provincial de Barcelona Enric Prat de la Riba. Aquell mateix any va impulsar la creació de l'Institut d'Estudis Catalans i va demanar a Pompeu Fabra que s'encarregués de la normativització ortogràfica del català.

El 1914 Enric Prat de la Riba va ser el primer president de la Mancomunitat de Catalunya, la institució que va agrupar les quatre diputacions catalanes i que va representar el primer òrgan d'autogovern des de 1714. La Mancomunitat va fer del català la seva llengua habitual.

Tot i que estava mancada de competències i de recursos, la Mancomunitat es va concentrar en la formació

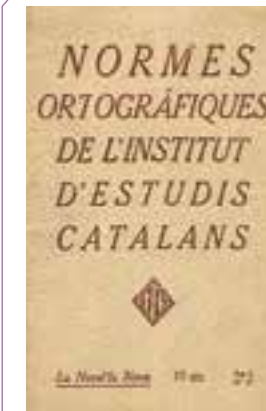
de mestres per a una escola nova i catalana: va crear la primera Escola d'estiu i els estudis normals, per assegurar el coneixement de la llengua, la història, la geografia i la cultura catalanes. La Mancomunitat de Catalunya també va introduir noves tècniques pedagògiques, com ara el mètode Montessori, a les escoles de la Casa de la Maternitat, el 1914. A les escoles estatals, on l'ensenyament era en castellà, mantenien càtedres lliures de llengua catalana.

Amb el cop d'estat del General Primo de Rivera, el 1923, es va tornar a un model educatiu amb el castellà com a única llengua. La Mancomunitat de Catalunya va ser suprimida definitivament el 20 de març de 1925.

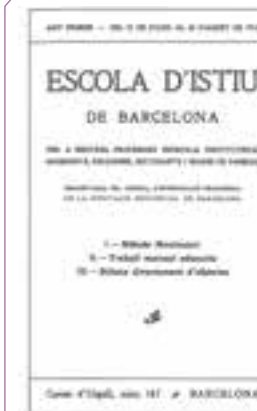
Creació de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans.

1911

Publicació de les *Normes ortogràfiques*, de Pompeu Fabra.

1913

Primera Escola d'estiu.

1914

Creació dels estudis normals.

1918-1920

LA SEGONA REPÚBLICA, EL SEGON INTENT

Amb l'arribada de la República (1931), es va reinstaurar la Generalitat de Catalunya com a institució d'autogovern. Al mateix temps es van derogar les disposicions que prohibien el català a l'escola. L'Estat va continuar mantenint les seves pròpies escoles però la Generalitat, tot i no rebre cap dotació específica per a aquesta finalitat, va crear la seva xarxa d'escoles, en la qual el català va esdevenir, altra vegada, la llengua vehicular.

L'ensenyament es va convertir en una prioritat per als nous governants republicans. A Catalunya es van crear centres i institucions per a la formació de mestres i la millora de l'ensenyament.

Es van reprendre l'activitat de l'Escola Normal i les escoles d'estiu, per formar els mestres que havien de nodrir la xarxa d'escoles de Catalunya.

Es va fundar l'Institut-Escola com a revulsiu de la renovació de l'ensenyament secundari.

Es va crear el Seminari de Pedagogia.

El president de la Generalitat, Francesc Macià, va visitar els mestres que participaven en l'Escola d'estiu de 1931. Aquest fet posa de manifest la importància que des del govern es va donar a l'educació i al paper social dels mestres.

1931-1935

LA LLENGUA A L'ESCOLA REPUBLICANA

Aprofitant el decret de bilingüisme d'abril de 1931, la Generalitat va crear el Comitè de la Llengua, un organisme que s'havia d'encarregar de la normalització de l'ensenyament en català, mitjançant la publicació i difusió de textos escolars, i de l'ensenyament de la llengua als mestres. A cada una de les quatre escoles normals de formació de mestres de Catalunya es va establir una càtedra per al coneixement i metodologia didàctica de la llengua catalana.

Algunes de les activitats pedagògiques que es realitzaven van interrompre's després de la insurrecció militar encapçalada pel general Franco i que va desencadenar

una Guerra Civil de tres anys. Un exemple d'això són les escoles d'estiu: la de 1935 va ser la darrera. El triomf de les tropes nacionals va posar fi al període republicà, les institucions d'autogovern de Catalunya van ser suprimides i el català va ser prohibit, altre cop, a l'escola.

Pompeu Fabra.

Publicació del *Diccionari General de la Llengua Catalana*, de Pompeu Fabra.

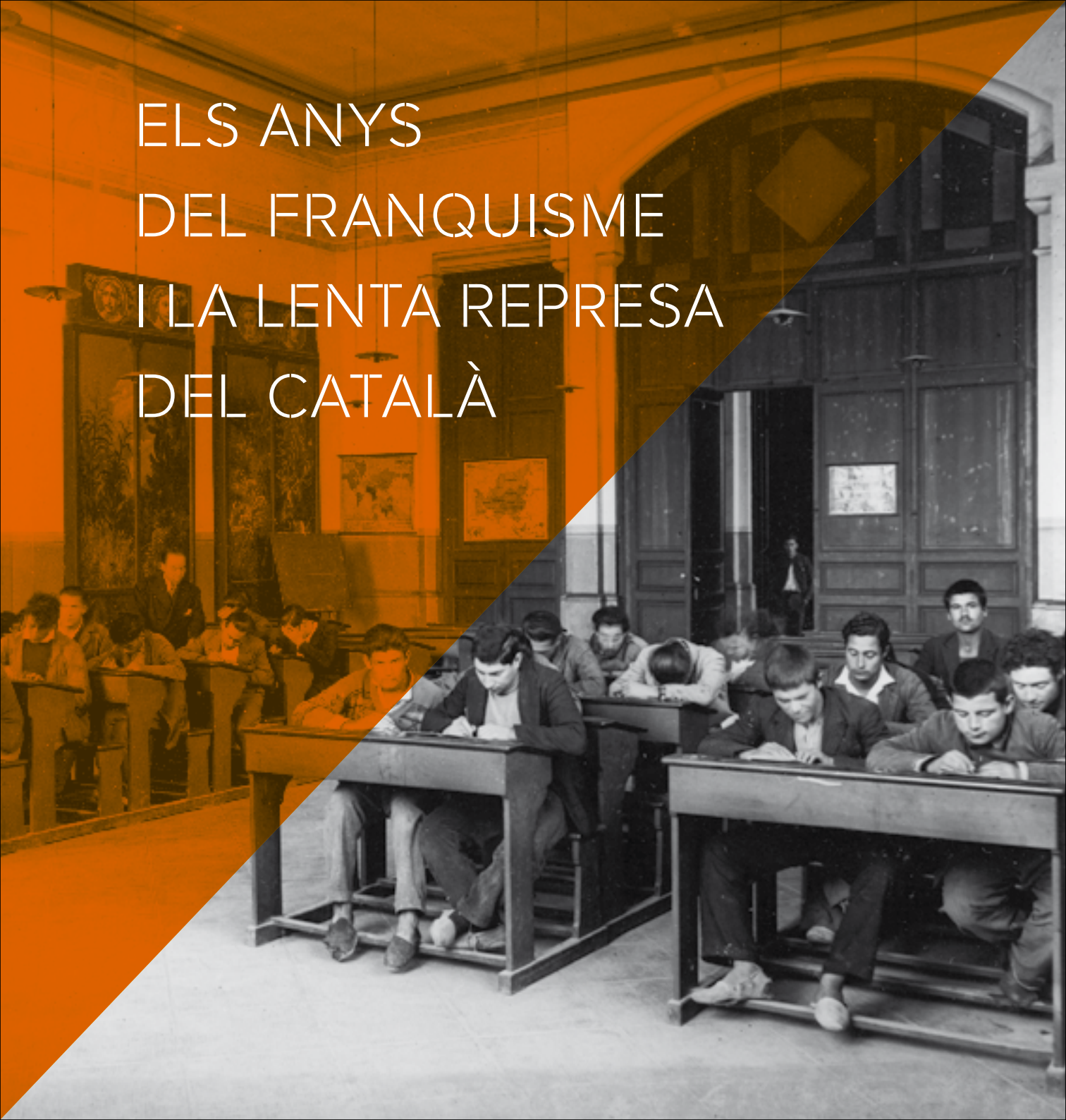

A partir de 1939 comença un període de repressió que durarà gairebé quaranta anys.

1932

1936-1939

ELS ANYS DEL FRANQUISME I LA LENTA REPRESA DEL CATALÀ

▼27

La dictadura del general Franco representa un dels períodes més durs i llargs de repressió de la llengua catalana. Malgrat les imposicions, les prohibicions i els canvis sociolingüístics, sense precedents, que va viure la Catalunya franquista, lentament comença la represa, a voltes clandestina, de l'ensenyament de la llengua.

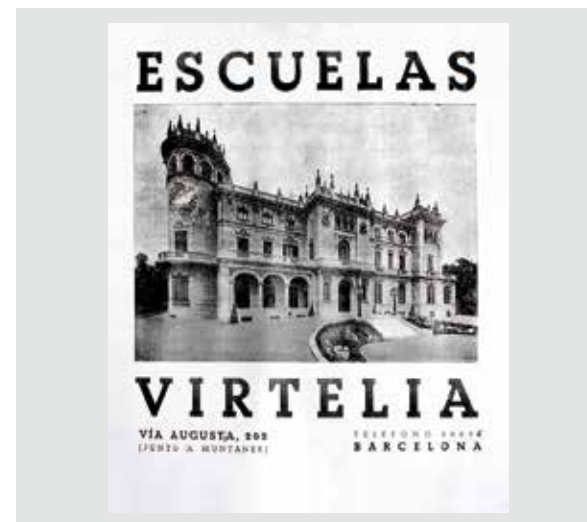
Sectors culturals i educatius comencen a organitzar-se i, al final del franquisme, la renovació pedagògica i la feina d'entitats que promouen l'ensenyament en i del català faran possible el canvi que experimentarà l'escola catalana posteriorment.

1939 / 1975

UNA LLARGA POSTGUERRA

Després de la Guerra Civil, les noves autoritats franquistes van prohibir el català a l'escola. Hi va haver, tanmateix, mostres d'actituds resistents: en alguns centres es va incorporar l'ensenyament del català de forma clandestina, com va ser el cas de la Institució Cultural del CICF (Centre d'Influència Catòlica Femenina), creada el 1950.

Paral·lelament i molt a poc a poc, per tot Catalunya es va expandir un moviment de renovació pedagògica, suma de la tradició escolar catalana, el moviment catòlic català i liberal, i el desenvolupament dels partits oposats al règim.

A partir dels anys 40 va sorgir un moviment de renovació pedagògica. En formaren part les escoles Virtèlia, Nausica i Betània (1941), Andersen (1946), de la Molina (1950), Laietània, Santa Anna i Costa i Llobera (1953), Sant Gregori (1955), Talitha (1956), Thau i Ton i Guida (1963).

1941

INSTITUCIONS DE REFERÈNCIA PER A LA FORMACIÓ DE MESTRES

Durant els anys seixanta van sorgir iniciatives per superar la depauperació i l'alienació en què es trobava l'escola catalana. Tot i que amb enfocaments diferents, Òmnium Cultural, amb la Comissió Delegada d'Ensenyament, i l'Escola de Mestres Rosa Sensat van significar una fita molt important per a la recuperació d'una educació arrelada al país.

Ambdues entitats tenien dos objectius comuns:

1. Els alumnes no havien de ser separats a l'educació per raons de llengua.
2. Tots els infants havien d'assolir el coneixement del català i del castellà en acabar els estudis obligatoris.

PRIMERS TÍTOLS

Es crea la Junta Assessora per als Estudis de Català (JAEC), amb la missió d'avaluar els futurs professors de llengua mitjançant exàmens i el lliurament dels corresponents certificats, que s'expediren per a dos graus: elemental i mitjà. Després de dos anys d'existència, la JAEC havia diplomat setanta-set professors, que van exercir per tot el Principat.

Palau Dalmases, primera seu d'Òmnium Cultural.

1962

El 1965 es creà l'Escola de Mestres Rosa Sensat. Organitzava escoles d'estiu com aquesta de 1968.

1965

ÒMNIUM CULTURAL I ROSA SENSAT

La Comissió Delegada d'Ensenyament d'Òmnium Cultural es va transformar el 1968 en la Delegació d'Ensenyament de Català, la DEC. Des de la DEC es defensava que l'escola catalana havia de ser en llengua i continguts catalans per a tots els alumnes, independentment de la llengua familiar.

Pel que fa a la llengua, l'Escola de Mestres Rosa Sensat proposava un bilingüisme escolar: cada infant havia de ser educat i ensenyat en la seva llengua familiar i a la mateixa classe. De fet, era una continuïtat amb el que s'havia establert en temps de la República.

ANY FABRA

Coincidint amb els 100 anys del naixement de Pompeu Fabra, es van organitzar diversos actes per reconèixer la seva figura i les seves aportacions a l'ordenació del català modern.

Naixement de la Delegació d'Ensenyament de Català, d'Òmnium Cultural.

L'ànima de l'Escola de Mestres Rosa Sensat va ser la pedagoga Marta Mata.

1968

LA CAMPANYA CATALÀ A L'ESCOLA

Aprofitant l'Any Fabra, que es va celebrar durant 1968, Òmnium Cultural va organitzar la campanya Català a l'escola. Aquesta acció pretenia sensibilitzar la societat i pressionar les autoritats perquè incloguessin l'ensenyament de la llengua catalana als centres docents públics i privats de tot el territori català. En aquells moments, precisament, estava en marxa la discussió del projecte de Ley general de educación, amb la qual s'havia d'actualitzar el sistema educatiu espanyol.

Tot i l'èxit social de la campanya, la Ley general de educación (LGE) no va recollir les reclamacions de la campanya Català a l'escola. La nova normativa va obrir, però, un període de tolerància, amb l'article 1.3, que parlava de "*la incorporación de las peculiaridades regionales i del cultivo de las lenguas nativas*". Així, va posar fi a la prohibició total de l'ensenyament del català a les escoles que les lleis vigents imposaven.

S'inicia la campanya Català a l'escola. S'hi adhereixen més de 2.500 corporacions i associacions.

1969

Aprovació de la Ley general de educación (LGE).

1970

Al Principat, més de 10.000 alumnes aprenien la llengua.

1972

La DEC feia classes de català a:

1975-1976

ELS ANYS DE LA TRANSICIÓ. LA INTRODUCCIÓ DE L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ

Després de 1975, l'any en què mor el dictador Francisco Franco, a Espanya va començar un període de recuperació democràtica. Catalunya va veure restituïdes les seves institucions d'autogovern i el català va ser reconegut oficialment.

De mica en mica, es va obrir el camí per reintroduir el català a l'escola: es podia tornar a ensenyar el català i en català. Tanmateix, després de dècades de prohibicions i persecució, aquesta tasca no era fàcil perquè no hi havia ni prou mestres, ni prou recursos. Malgrat tot, la nova Administració va comptar amb l'empenta de la gent i amb la feina començada a gestar una dècada abans per associacions i institucions.

1975 / 1983

PRIMERES ACCIONS DE RECUPERACIÓ

Amb el decret 1433/1975 s'obre un camí per introduir el català a l'escola, encara que sigui de manera voluntària i que només tingui com a objectiu essencial *"asegurar el fácil acceso al castellano, lengua nacional y oficial, de los alumnos que hayan recibido otra lengua española como materna"*. Calia formar mestres i, en un primer moment, aquesta tasca la van entomar els Instituts de Ciències de l'Educació (ICE) de la Universitat Central (UB) i la Universitat Autònoma (UAB). Els primers cursos de reciclatge es van organitzar de manera oficial aquell mateix curs 1975-1976.

Tan bon punt es va recuperar l'autogovern, amb el restabliment de la Generalitat, l'ensenyament de la llengua

esdevé una prioritat. Això va ser possible gràcies al treball i l'empenta d'amplis sectors socials, molts dels quals ja havien començat la seva tasca durant la dictadura. Van ser factors decisius per a la introducció de la llengua a l'escola la renovació pedagògica iniciada per l'Associació de Mestres Rosa Sensat, les complicitats creades amb els ajuntaments i les famílies, els professors de la Junta Assessora per als Estudis de Català —formats i titulats abans de 1978—, i la promoció del concepte d'escola catalana feta per la Delegació d'Ensenyament de Català d'Òmnium Cultural.

NOVES LLEIS

El català pot entrar legalment a les escoles altra vegada, gràcies a l'aprovació del Decret 1433/1975, *"por el que se regula la incorporació de las lenguas nativas en los programas de los Centros de Educación Preescolar y General Básica"*.

Restabliment de la Generalitat de Catalunya. Josep Tarradellas n'encapçala el Govern provisional (1977-1980).

El 1977 es fan classes de català a:

1975

1977

LA LLAVOR DEL FUTUR

El professor de la Universitat de Barcelona Miquel Siguan, a partir de l'experiència del Quebec, va promoure la idea d'educar els alumnes en la llengua minoritzada, com a model més vàlid per garantir-ne la normalització.

Aquest model, aplicat a Catalunya, suposava l'aposta per l'ensenyament en català, fins i tot en els centres on la majoria de l'alumnat era castellanoparlant.

L'escola Pau Casals de Sant Joan Despí, amb un índex d'alumnes castellanoparlants elevadíssim, va ser pionera en l'ensenyament en català al sector públic.

L'escola Rosselló-Pòrcel de Santa Coloma de Gramenet esdevindrà un referent en l'aplicació de la immersió lingüística, a partir de 1983.

MOLTA FEINA PER FER

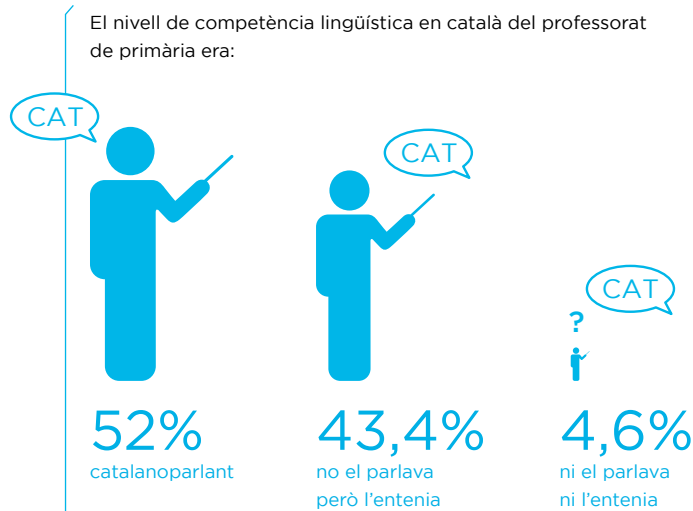
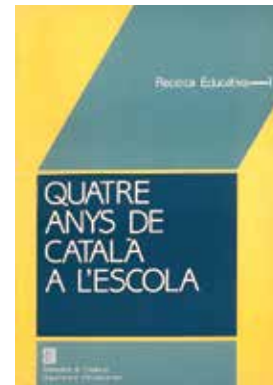
Un dels grans problemes a què es va haver de fer front per introduir eficaçment l'ensenyament del català a l'escola va ser la formació dels mestres: molts ni tan sols parlaven el català i la gran majoria de mestres catalano-parlants no podien ensenyar la llengua perquè havien rebut l'escolarització en castellà i no la sabien escriure.

Per donar resposta a aquests grans reptes neix el Servei d'Ensenyament del Català, que va ser el primer Servei de la Generalitat provisional, el qual s'encarrega de la incentivació de l'ús de la llengua catalana i de la seva didàctica en els nivells educatius reglats no universitaris.

La consideración de la realidad lingüística española, múltiple y variada, impone la necesidad de elaborar cauces legales que incorporen la enseñanza de las distintas lenguas habladas en España al sistema educativo, dentro de sus marcos territoriales, con una orientación flexible y coherente, en el que tengan cabida todos los supuestos reales y se garantice el derecho de los alumnos al conocimiento de su Lengua materna, así como a poder llegar a recibir la enseñanza en la misma; todo ello sin menoscabo del pleno dominio del castellano, Lengua oficial del Estado, como medio de comunicación común a todos los españoles.

Real Decreto 2092/1978, de 23 de junio, por el que se regula la incorporación de la Lengua catalana al sistema de enseñanza en Cataluña.

Des de 1975, la situació del català a l'escola havia canviat força. Encara quedava molta feina per fer, però, de mica en mica, s'anava corregint la situació. Es prenen mesures institucionals i pràctiques per a la normalització definitiva de la llengua catalana.

EL RECONeixEMENT OFICIAL I ELS ESPECIALISTES DE CATALÀ

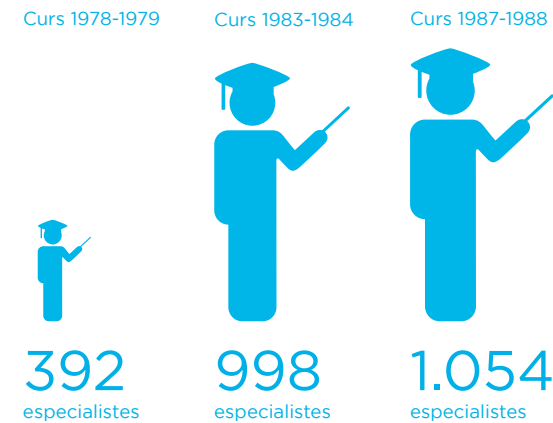
El Reial Decret 2092/1978, de 23 de juny, va regular definitivament la incorporació de la llengua catalana a l'ensenyament. Alhora, reconeixia formalment els estudis impartits per "altres organismes i institucions". Aquest detall donava validesa legal, entre d'altres, als títols de Mestre de Català emesos per la Generalitat republicana i les institucions privades.

Per cobrir el dèficit de mestres que podien fer classes de català, i aprofitant el reconeixement de títols anteriors que quedava recollit al Reial Decret 2092/1978, es va crear la figura de l'especialista de català. Era professorat que tenia el títol de Mestre de Català i que durant

deu anys va ser fonamental per estendre i consolidar l'ensenyament de la llengua.

Quan es va reformar el sistema educatiu, el 1990, amb la LOGSE, la figura de l'especialista de català va començar a desaparèixer, ja que les plantilles dels centres ja comptaven amb prou professors acreditats en llengua catalana, capacitats per ensenyar la llengua i en la llengua.

El paper dels especialistes de català va ser molt important en aquests primers anys de normalització.

Els títols de Mestre de Català expedits per la Universitat de Barcelona i per altres institucions van ser reconeguts el curs 1978-1979.

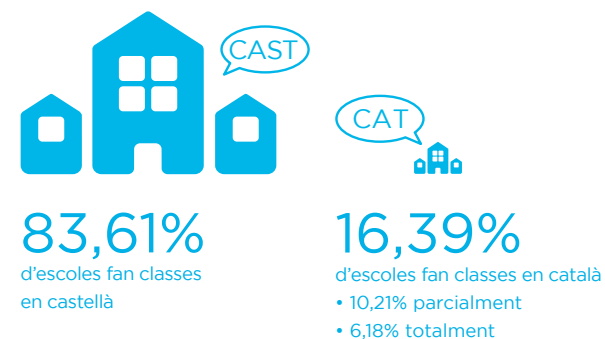
LA GENERALITAT, AUTORITAT EDUCATIVA

Després de l'aprovació de l'Estatut d'autonomia (1979), l'Estat espanyol va traspasar a la Generalitat les competències en matèria d'ensenyament. D'aquesta manera, la Generalitat es va convertir en l'autoritat educativa a Catalunya.

Paral·lelament, va quedar legalment establert que, per ser mestre i professor a Catalunya, calia acreditar el coneixement del català. Aquestes disposicions es van aplicar en les convocatòries d'oposicions de primària i de secundària.

El 1981 les escoles que fan classe en castellà encara són la majoria.

L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ ALS ALTRES TERRITORIS DE PARLA CATALANA

El Reial Decret 2092/1978 va iniciar el desenvolupament d'un marc legal que permetia la introducció del català a les escoles del País Valencià i de les Illes Balears.

Al País Valencià, el 1979, amb el Reial Decret que regula la incorporació del valencià al sistema d'ensenyament. Algunes escoles, però, ja feien escola en català: Tramuntana (1970), la Nostra Escola Comarcal (1973), Gavina (1975), el Rogle (1976) i el centre públic Sant Jaume d'Almoines (1978).

A les Illes Balears, també el 1979, amb el Reial Decret que permet la incorporació de l'ensenyament de les modalitats insulars de la llengua catalana. També hi ha, però, experiències anteriors, com la de l'Escola Mata de Jonc, que fa l'ensenyament totalment en català des del curs 1974-1975.

Fins al 1984 no hi ha una Resolució del Ministeri d'Educació i Cultura espanyol que permet introduir l'ensenyament del català com una assignatura optativa als centres i pobles de la Franja que ho havien sol·licitat. La primera línia d'ensenyament bilingüe català/castellà comença el curs 2005-2006.

A la Catalunya del Nord, la primera escola catalana dels temps moderns, i clarament d'immersió lingüística, havia nascut el maig de 1976, a Perpinyà. Les línies públiques d'ensenyament bilingüe català/francès neixen el 1994.

A l'Alguer, la primera iniciativa mínimament organitzada per portar l'ensenyament de la llengua a les escoles no arribarà fins al curs 1999, mitjançant el Projecte Palomba. El 2004 s'inaugura la primera escola (d'infantil) que fa servir el català com a llengua vehicular, la Costura.

A Andorra, el català s'havia introduït com a assignatura el 1951 a l'escola francesa i el 1972 a l'escola espanyola. El 1985 comença a fer classes el sistema públic andorrà, l'Escola Andorrana, en la qual el català, tot i ser un ensenyament plurilingüe, és la llengua de referència.

LA GENERALITZACIÓ DE L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ I EN CATALÀ

41

Tot l'esforç fet pel conjunt de la comunitat educativa per a la recuperació del català a l'ensenyament durant els primers anys del restabliment de la democràcia troba el reconeixement definitiu a partir de 1983. És aleshores quan s'aprova la Llei de normalització lingüística, que estableix el paper preeminent del català a tots els centres educatius del país. El procés de recatalanització de l'escola és evident, en primer lloc a l'ensenyament primari i, de mica en mica, es va estenent fins que el català esdevé la llengua de referència en totes les etapes de l'ensenyament reglat no universitari a Catalunya.

Aquest període es caracteritza, igualment, pel reciclatge de mestres que es fa a Catalunya i que presenta unes dades tan espectaculars que difícilment es trobaria un altre exemple al món d'aquest gran esforç col·lectiu.

Són gairebé vint anys en què es consolida l'ensenyament del català i en català: l'expressió de la voluntat de preservar la llengua pròpia i una garantia de cohesió social del país.

1983 / 1998

LA LLEI DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

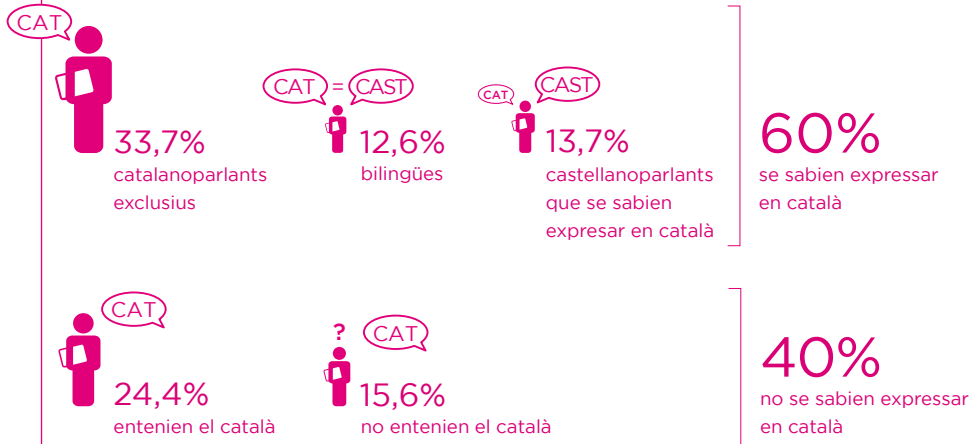
Amb la recuperació de la democràcia, la comunitat educativa havia començat la reintroducció del català als centres, amb el suport d'entitats i de les institucions polítiques i universitàries. Havia estat un procés gradual i no es donava de forma homogènia a tot el país.

El 1983 el Parlament de Catalunya va aprovar gairebé per unanimitat la Llei 7/1983, de 18 d'abril, coneguda com a Llei de normalització lingüística a Catalunya. En aquest nou marc legal s'establien quins eren els principis que havien de guiar l'ús institucional i social del català, també al sistema educatiu. Amb la Llei de normalització lingüística s'assenten les bases per a la generalització de l'ensenyament del català i en català.

Els principis de la Llei 7/1983, de 18 d'abril, de normalització lingüística a Catalunya són:

- a) declarar el català llengua pròpia de l'ensenyament en tots els nivells educatius,
- b) establir que els infants tenen dret a rebre els primers ensenyaments en la seva llengua habitual, sigui aquesta el català o el castellà,
- c) prohibir que els alumnes siguin separats en centres ni en grups de classe diferents per raó de la seva llengua habitual,
- d) garantir que tots els alumnes, sigui quina sigui la seva llengua habitual en iniciar l'ensenyament, acreditin un coneixement suficient de les dues llengües oficials (han de poder utilitzar-les normalment i correctament) al final de l'educació obligatòria.

Pel que fa al coneixement del català el 1982, els alumnes entre 6 i 14 anys (EGB) eren

1982

La Norma esdevingué la imatge de la Llei de normalització lingüística de 1983.

1983

LA IMMERSIÓ LINGÜÍSTICA

Per assegurar el coneixement general del català i del castellà, i evitar la separació de l'alumnat en grups segons la seva llengua familiar, tal com s'establia a la Llei de normalització lingüística, es va optar per un model d'immersió en català en aquells contextos escolars en què la llengua catalana no era la llengua de la majoria de l'alumnat.

El Programa d'Immersion Lingüística es basava en:

- l'experiència de mestres que ensenyaven català a no catalanoparlants;
- el bagatge de teòrics internacionals;
- el nou marc legal;
- la col·laboració de pares, docents i forces polítiques i sindicals.

Sempre que parlem d'immersió ens referim a un sistema d'ensenyament en el qual s'utilitza com a vehicle d'ensenyament una llengua diferent de la primera llengua dels alumnes.

Miquel Siguan

L'escola les Palmeres de Santa Coloma de Gramenet va ser un dels 12 centres de la ciutat on es va aplicar el Programa d'Immersion Lingüística en el curs 1983-1984. La predisposició del claustre de professors, les famílies, l'Ajuntament i el Casal del Mestre de Santa Coloma va permetre instaurar aquest mètode d'aprenentatge en una població d'alumnes majoritàriament castellanoparlants.

1983-1984

PLANS INTENSIVS I PROJECTES DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

La introducció del català va ser concebuda com un objectiu global que es desenvolupava dins i fora dels centres. En llocs on la població escolar no catalanoparlant era superior al 60%, es van posar en funcionament els plans intensius de Normalització Lingüística (PINL), amb l'objectiu d'optimitzar els recursos i coordinar els esforços institucionals per aconseguir que la llengua i la cultura catalanes fossin la llengua i la cultura de l'escola.

Uns anys més tard, el 1986, naixien els projectes de Normalització Lingüística a l'ensenyament primari. En aquelles escoles on la llengua catalana encara no era utilitzada generalment en la docència (ni en la documentació interna i externa ni en els rètols ni als claustres,

etc.) el Consell Escolar del centre havia d'elaborar un projecte de normalització lingüística, en el qual s'havia de tenir una cura especial en la manera com es feia l'aprenentatge del català als primers nivells de l'ensenyament, en el marc del projecte educatiu global.

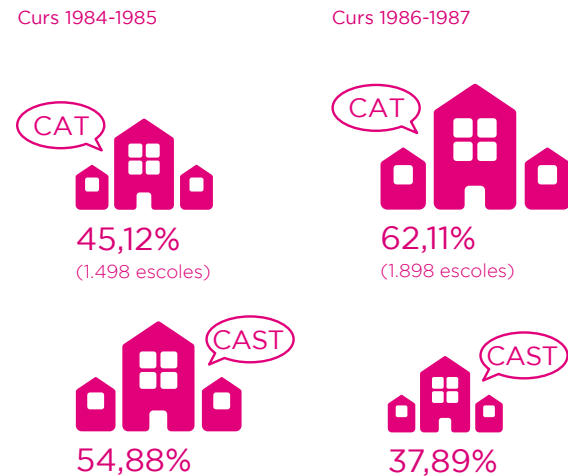
Els plans intensius de Normalització Lingüística (PINL) s'implanten a Barcelona i la seva conurbació, a les comarques del Baix Llobregat, Vallès Occidental i Oriental, i als nuclis de Tarragona, Lleida i les seves zones industrials.

ELS PNL

Gràcies als projectes de Normalització Lingüística (PNL) el català esdevé la llengua de referència als centres.

El 1986 se'n generalitza l'ús a l'ensenyament primari. A partir de 1988 els projectes de Normalització Lingüística s'implanten a l'ensenyament secundari.

Centres d'EGB que fan ensenyament en català.

1983-1984

1986

ELS MESTRES I EL CATALÀ

A partir de la segona meitat dels anys vuitanta, de les escoles universitàries de formació del professorat ja van sortir mestres amb l'especialitat de llengua catalana, que els capacitava per impartir aquesta matèria a l'ensenyament primari. La Generalitat va considerar, doncs, que el Reciclatge de Mestres ja havia complert la seva funció provisional suplidora de la Universitat.

Per als mestres castellanoparlants es van organitzar els programes d'immersió per al Professorat (PIP), per tal de facilitar-los l'adquisició de la competència lingüística comunicativa. L'objectiu últim dels cursos era que el professorat es comprometés a fer l'ensenyament en català quan s'incorporés de nou al centres, on l'ús d'aquesta llengua es generalitzava.

Extinció del Reciclatge de Mestres.

1988-1989

Inici dels programes d'immersió per al Professorat (PIP).

1989

ELS ANYS NORANTA: L'ENSENYAMENT EN CATALÀ ES GENERALITZA

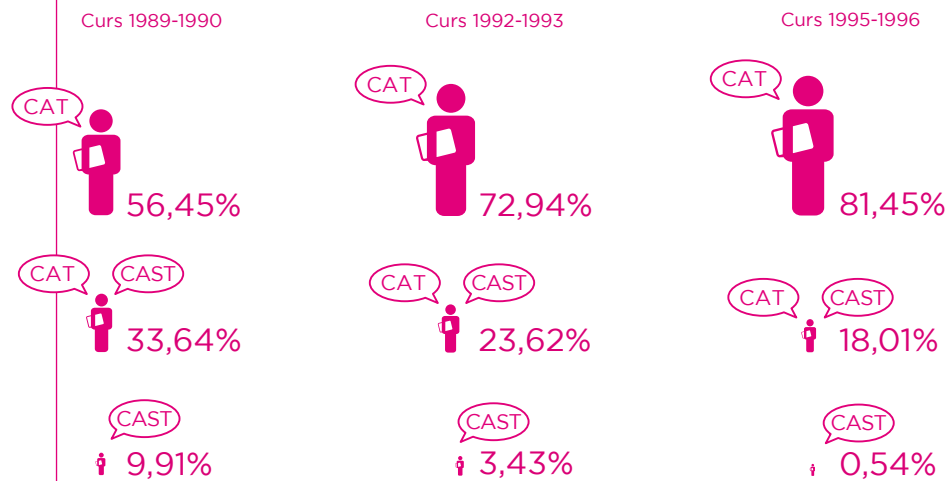
En el marc de la reforma educativa (LOGSE) impulsada pel govern espanyol, es van promoure decrets per a tots els nivells educatius que permetien generalitzar el català com a llengua d'ensenyament i d'aprenentatge a tots els centres de Catalunya.

El català es consolida definitivament com a llengua de referència a l'escola. El seu ús preeminent es va veure ratificat per la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística, que reafirmava i actualitzava els principis de la Llei de normalització lingüística de 1983, que obria aquest capítol.

1. El català s'ha d'utilitzar normalment com a llengua vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament no universitari.
2. Els infants tenen dret a rebre el primer ensenyament en llur llengua habitual, ja sigui aquesta el català o el castellà. L'Administració ha de garantir aquest dret i posar els mitjans necessaris per a fer-lo efectiu. Els pares o els tutors poden exercir-lo en nom de llurs fills instant que s'apliqui.
3. L'ensenyament del català i del castellà ha de tenir garantida una presència adequada en els plans d'estudi, de manera que tots els infants, qualsevol que sigui llur llengua habitual en iniciar l'ensenyament, han de poder utilitzar normalment i correctament les dues llengües oficials al final de l'educació obligatòria.

Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística. Article 21.

Evolució de l'alumnat segons la llengua d'ensenyament. Ensenyament primari.

1996

LES LLENGÜES ESTRANGERES

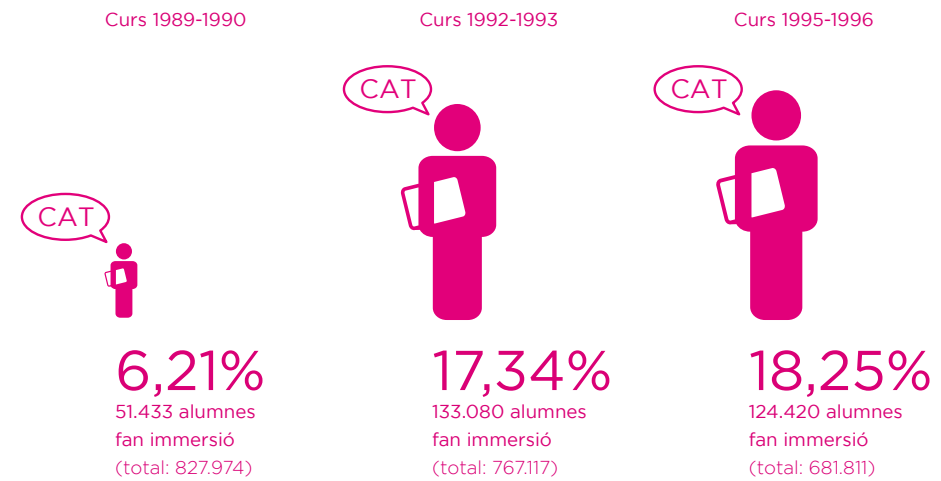
L'any 1986 es crea el Centre de Recursos de Llengües Estrangeres (CRLE) per garantir l'aprenentatge compartit dels professors de llengües estrangeres de Catalunya. El CRLE es va ocupar sobretot d'actualitzar i innovar en metodologies i propostes, i va prestar els seus serveis fins a l'any 2008.

Una de les demandes prioritàries manifestades per professionals de l'ensenyament de llengües estrangeres, amb la finalitat de donar resposta a fortes pressions socials, va ser l'avançament en la introducció de la llengua estrangera.

Per satisfer aquesta demanda, i emparant-se en el marc legal de la LOGSE, l'any 1993 la introducció de l'anglès es va avançar al cicle mitjà de primària.

Des dels anys vuitanta fins a l'actualitat, s'han desenvolupat diversos programes de llengües estrangeres, especialment de l'anglès, per donar resposta a una necessitat creixent de la societat.

La immersió lingüística s'estén i es consolida.

L'ENSENYAMENT DEL CATALÀ A L'ALUMNAT NOUvingut

▼49

A finals dels anys noranta, molt lentament, comença l'arribada d'alumnes de nacionalitat estrangera, que no coneixen la llengua del sistema educatiu català. Ara bé, és durant la primera dècada del segle XXI que aquest fenomen s'intensifica. Desenes de milers de persones arriben a Catalunya en un gran procés migratori que modifica per moments les estructures socials, i especialment el sistema educatiu.

L'escola catalana, amb un gran esforç humà i material, s'adapta a la nova realitat on conviuen alumnes procedents de més 170 estats, als quals cal donar resposta per tal de facilitar-los la integració lingüística, acadèmica i també emocional i social al nou país d'acollida.

Així mateix, en aquest període es consolida l'ensenyament d'una llengua estrangera, eminentment l'anglès, en tots els nivells de l'aprenentatge. I no només això, també es comença a consolidar la introducció progressiva d'una segona llengua estrangera.

Conservar la preeminència del català i, alhora, avançar cap al plurilingüisme eren reptes molt importants en una societat cada cop més multicultural. Com en els anys vuitanta, l'escola torna a ser decisiva en la configuració de la realitat del país.

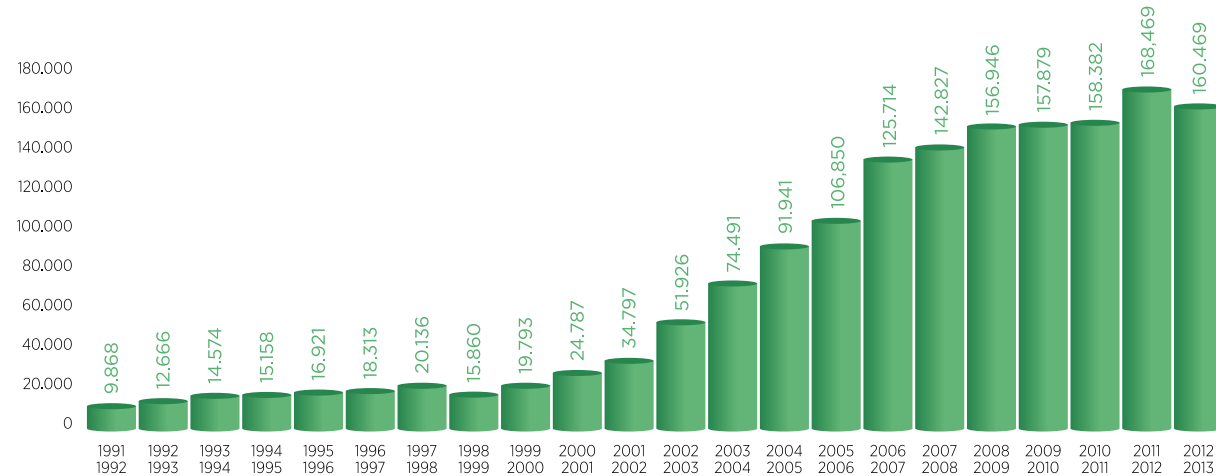
1998 / 2010

L'INICI DE LA TENDÈNCIA MIGRATÒRIA

Ja als anys noranta va començar l'arribada d'alumnes nouvinguts de nacionalitat estrangera. Tot i que des del 1995-1996 el Servei d'Ensenyament del Català ja va organitzar cursos d'aprenentatge de la llengua per a alumnes nouvinguts de secundària que desconeixien el català, el 1997 s'engega el Projecte Anselm Turmeda, per la presència d'alumnat no catalanoparlant i procedent d'altres nacionalitats que s'incorporava al sistema educatiu català en cursos avançats, majoritàriament a secundària. Mitjançant cursos, tallers, activitats i assessorament es proposa l'ensenyament intensiu del català per tal que els nouvinguts puguin seguir les classes, en català, amb normalitat. També es van organitzar

els Tallers d'Adaptació Escolar i d'Aprenentatges Instrumentals Bàsics (TAE), unes unitats escolars a les quals s'incorporaven de manera transitòria els alumnes que arribaven tardanament a secundària sense conèixer cap de les dues llengües oficials. L'objectiu era aproximar-los al sistema educatiu i introduir-los al coneixement de la llengua pròpia de l'ensenyament fins que n'assolissin un nivell bàsic (mai amb una estada superior a un any).

El nombre d'alumnes de nacionalitat estrangera al sistema educatiu de Catalunya creix de forma significativa a partir del 2001.

LA COHESIÓ SOCIAL I LINGÜÍSTICA

Davant la magnitud del procés migratori, es van posar en marxa diversos plans per assegurar la integració al sistema educatiu català de l'alumnat de nacionalitat estrangera, que creixia exponencialment. Calia també afermar el català com a llengua de referència i, paral·lelament, incloure la diversitat cultural com un element de convivència.

El Pla per a la Llengua i la Cohesió Social (LIC), aprovat el 2004, es concretava en tres línies d'actuació:

- L'aula d'acollida, per donar una atenció de qualitat a les necessitats primeres de l'alumnat nouvingut, en l'aspecte emocional, curricular i d'aprenentatge de la llengua vehicular de l'escola, el català.

- El centre educatiu acollidor, coherent en els usos lingüístics, planteja una educació intercultural i treballa per aconseguir l'èxit escolar de tot l'alumnat.

- Els plans educatius d'entorn, continuadors dels Plans Intensius de Normalització Lingüística de la dècada dels vuitanta. Una iniciativa oberta i de cooperació que dona una resposta integrada i comunitària a les necessitats educatives dels infants i joves, coordinant i dinamitzant l'acció educativa d'una zona més enllà de l'àmbit escolar.

Es comencen a elaborar materials interactius per a l'aprenentatge de la llengua per a nouvinguts i s'organitzen els Tallers d'Adaptació Escolar i Aprenentatges Instrumentals Bàsics (TAE).

PLA D'ACTUACIÓ

La nova situació requereix respostes ràpides per part de les administracions. S'aprova el Pla d'Actuació per a l'Alumnat de Nacionalitat Estrangera (PAANE), per tal d'integrar totes les actuacions que es realitzaven als centres docents en relació amb l'alumnat nouvingut.

EL PLA LIC

Pel que fa a l'ensenyament del català, es dissenya i s'aprova el Pla per a la Llengua i la Cohesió Social (LIC). L'objectiu general d'aquest nou marc d'actuació és potenciar i consolidar la cohesió social, l'educació intercultural i la llengua catalana en un àmbit plurilingüe.

“Consolidar la llengua catalana i l'aranès, si escau, com a eix vertebrador d'un projecte plurilingüe. Fomentar l'educació intercultural, basada en la igualtat, la solidaritat i el respecte a la diversitat de cultures, en un marc de diàleg i de convivència. Promoure la igualtat d'oportunitats per tal d'evitar qualsevol tipus de marginació”.

Fragment del Pla per a la Llengua i la Cohesió Social (LIC).

1998-1999

2003

2004

LA LLEI ORGÀNICA D'EDUCACIÓ I LES LLENGÜES ESTRANGERES

Seguint el mateix procediment que la LOGSE als anys noranta, la Llei orgànica d'educació (LOE) va incloure l'avançament de la primera llengua estrangera, de forma obligatòria, al primer curs del cicle inicial de primària.

Per poder desenvolupar les lleis esmentades, el Departament d'Ensenyament va posar en marxa diferents projectes: l'ORATOR (1999-2006) i els PELE (Plans Experimentals de Llengües Estrangeres) (2005-2013). En tots dos es fa palès el necessari lligam entre les actuacions adreçades a l'alumnat, al professorat i als centres, emmarcades dins el projecte lingüístic de centre.

La Llei orgànica d'educació (LOE) suposa l'avançament de la primera llengua estrangera al primer curs del cicle inicial de primària.

2006

ELS PROGRAMES DE FORMACIÓ

Una de les prioritats del Departament d'Ensenyament ha estat la formació del professorat. La formació en llengües estrangeres ha ocupat sempre un lloc privilegiat. Una resposta organitzada i sistematitzada a aquesta necessitat van ser les línies de formació per garantir suficient professorat amb el nivell lingüístic per impartir l'anglès a l'educació primària i secundària. Es van engegar dues actuacions que es van consolidar amb el temps i que van demostrar la seva eficàcia: la convocatòria anual de beques d'estiu per al professorat de llengües estrangeres i la col·laboració amb les escoles oficials d'idiomes en la formació lingüística del professorat.

El curs 2006-2007 va representar un canvi important dins l'àmbit de l'aprenentatge de llengües estrangeres i de la

formació del professorat relacionada amb aquesta àrea. Es va posar en marxa el Pla d'Impuls de l'Anglès, que posteriorment va anar incorporant altres llengües i es va anomenar Pla d'Impuls de les Terceres Llengües.

El Pla de l'Impuls va permetre establir itineraris formatius, lingüístics i metodològics. El professorat i els equips directius dels centres amb projectes de llengües estrangeres van poder planificar l'assistència a la formació necessària per dur a terme els seus projectes amb garanties. Va incrementar notablement el nombre de professors formats en llengua estrangera i es va avançar la introducció de l'anglès al parvulari i el treball per projectes en diferents àmbits.

El curs 2006-2007 es posa en marxa el Pla d'Impuls de l'Anglès, que posteriorment s'anomenarà Pla d'Impuls de les Terceres Llengües.

2006

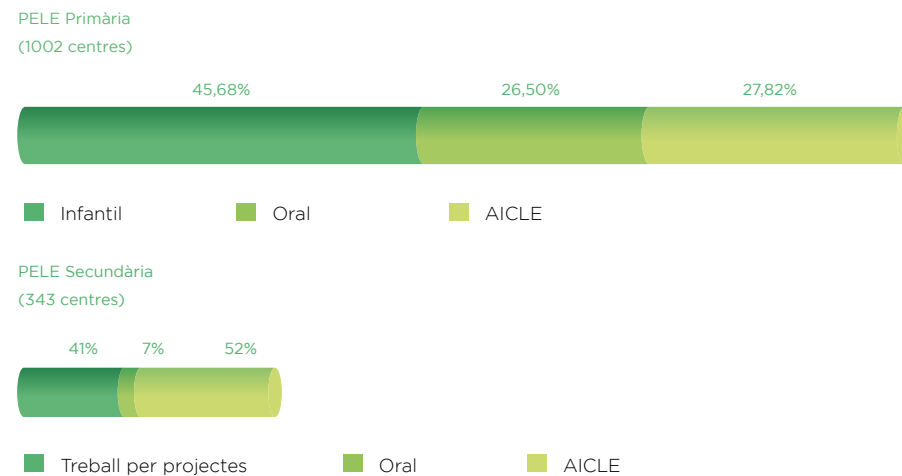
PLA EXPERIMENTAL DE LLENGÜES ESTRANGERES

Fins al curs 2010-2011 un total de 1345 centres educatius han posat en marxa un pla experimental de llengües estrangeres (PELE) amb la finalitat de dinamitzar l'ensenyament i l'aprenentatge de llengües estrangeres entre l'alumnat.

El seu objectiu prioritari era incrementar el coneixement de les llengües desenvolupant una metodologia que fes augmentar el contacte de l'alumnat amb la llengua objecte d'aprenentatge. Els PELE s'han desenvolupat en diferents nivells educatius: Centres d'Educació Infantil i Primària, i Centres d'Educació Secundària (ESO, Batxillerat i FP).

Les gràfiques mostren l'interès manifestat pels centres de primària a avançar la introducció de l'anglès a l'etapa d'educació infantil, i a secundària l'interès per potenciar el vessant oral de la llengua. Totes dues gràfiques mostren que l'índex de participació de centres interessats a impartir una o més assignatures del currículum en anglès (AICLE) és molt considerable.

ÍNDEX DE PARTICIPACIÓ DE CENTRES PER MODALITATS (2005-2011)

Els PELE van disposar de múltiples modalitats de participació i van permetre que molts centres de Catalunya ampliessin i diversifiquessin la seva proposta d'ensenyament de llengües estrangeres.

Aquestes modalitats consistien a avançar la introducció de l'anglès a infantil, impulsar l'ensenyament oral de la llengua estrangera, incorporar l'aprenentatge integrat de llengua i contingut (AICLE) i introduir la segona llengua estrangera a partir del tercer cicle de primària.

2006

ACTUALITZACIÓ DE LA IMMERSIÓ LINGÜÍSTICA

La nova realitat del país també demanava l'actualització del model d'immersió lingüística, per adaptar-lo a la nova situació. Calia tenir en compte la diversitat de llengües i procedències culturals que ara conformaven les aules, diferent de l'escenari monolingüe castellà que caracteritzava els anys vuitanta.

Amb aquest objectiu es va dissenyar el Pla per a l'actualització del Programa d'Immersion Lingüística.

Actualització del Programa d'Immersion Lingüística.

2007

Adequar la metodologia d'immersió lingüística a la nova realitat de les aules amb diversitat lingüística i cultural.

Adaptar la didàctica de la llengua i de les habilitats cognitivolingüístiques a la nova realitat de l'alumnat.

Millorar l'ús de la llengua catalana i la metodologia d'ensenyament i d'aprenentatge de les habilitats lingüístiques de l'alumnat.

Millorar el resultat de les competències bàsiques en totes les llengües del currículum.

Fomentar l'ús de la llengua catalana als centres educatius, com a valor compartit i enriquiment col·lectiu.

Garantir la continuïtat de la immersió lingüística a l'ensenyament secundari, mitjançant el tractament integrat de llengua i continguts.

Fragment del Pla per a l'actualització del Programa d'Immersion Lingüística.

LA LLENGUA A L'ESCOLA AVUI

57

En els darrers trenta anys, l'escola catalana ha anat bastint un model lingüístic propi, amb èxits destacables i reconeixement internacional. El català —o l'occità d'Aran a la Vall d'Aran— és la llengua vehicular i d'aprenentatge de referència d'un sistema que assegura el coneixement del castellà al mateix nivell del català. L'objectiu és el plurilingüisme i per això es garanteix l'ensenyament de, com a mínim, una llengua estrangera, alhora que se n'afavoreix el coneixement d'una segona. Paral·lelament es promou la consolidació de les llengües familiars dels alumnes d'origen estranger.

Aquest model lingüístic de l'escola catalana parteix de la idea que, en un món global i canviant com és el nostre, el domini de diverses llengües i el seu ús comunicatiu, acadèmic i professional és, no únicament necessari, sinó gairebé imprescindible. La societat catalana i, d'una manera especial, el sistema educatiu han de donar una resposta adequada a aquestes noves demandes, sense oblidar que, alhora, han de garantir el coneixement i l'ús de la llengua catalana (i occitana a la Vall d'Aran), com a forma d'assegurar-ne la continuïtat i el dret de tots els ciutadans a conèixer-la i a usar-la.

La singularitat del model lingüístic de l'escola catalana, únic en un context d'una llengua sense Estat, ha estat reconegut internacionalment pels seus valors inclusius i integradors, i la seva aportació a la cohesió social de Catalunya i a la igualtat d'oportunitats dels alumnes, independentment de la seva procedència i de la seva llengua familiar.

EL CATALÀ, LLENGUA DE REFERÈNCIA

El model lingüístic de l'escola catalana, ratificat per l'Estatut d'Autonomia del 2006 i la Llei d'educació de Catalunya (2009), estableix el català com la llengua vehicular de l'aprenentatge, instrument referencial i preeminent, i element clau per a l'equitat i la cohesió socials.

El sistema d'immersió lingüística en català, que s'ha anat estenent i perfeccionant al llarg de les darreres tres dècades, ha garantit el coneixement general de la llengua, la cohesió social, la igualtat d'oportunitats i, alhora, ha evitat segregar l'alumnat en dues comunitats. Els resultats han estat avalats per diferents organismes internacionals, com, per exemple, el High Level Group on Multilingualism, comissió de la Unió Europea que posa Catalunya i el seu model educatiu com un exemple de la gestió del multilingüisme i com un model exportable a la resta de territoris europeus amb llengües en situacions semblants a la catalana.

Els representants de les forces polítiques que van donar suport a la Llei d'educació de Catalunya.

1. El català, com a llengua pròpia de Catalunya, és la llengua normalment emprada com a llengua vehicular i d'aprenentatge del sistema educatiu.
2. Les activitats educatives, tant les orals com les escrites, el material didàctic i els llibres de text, i també les activitats d'avaluació de les àrees, les matèries i els mòduls del currículum, han d'ésser normalment en català, excepte en el cas de les matèries de llengua i literatura castelleses i de llengua estrangera, i sens perjudici del que estableixen els articles 12 i 14.
3. Els alumnes no poden ésser separats en centres ni en grups classe diferents per raó de llur llengua habitual.
4. En el curs escolar en què els alumnes iniciïn el primer ensenyament, les mares, els pares o els tutors dels alumnes la llengua habitual dels quals sigui el castellà poden instar, en el moment de la matrícula, i d'acord amb el procediment que estableixi el Departament, que llurs fills hi rebin atenció lingüística individualitzada en aquesta llengua.

Fragment de la Llei d'educació de Catalunya.

Els mitjans de comunicació es fan ressò de la Llei d'educació de Catalunya.

EL CATALÀ I EL CASTELLÀ, DOMINI EQUIPARABLE

El model lingüístic de l'escola catalana ha estat dissenyat per adaptar-se a la realitat sociolingüística del país. Hi ha centres educatius on la majoria dels alumnes són catalanoparlants, n'hi ha d'altres on el castellà és la llengua familiar de gran part dels estudiants i també n'hi ha amb gran diversitat de llengües, fruit dels diferents processos migratoris que ha viscut Catalunya en les últimes dècades. En tots els casos, l'ensenyament en català ha assegurat també l'aprenentatge del castellà, llengua oficial a Catalunya.

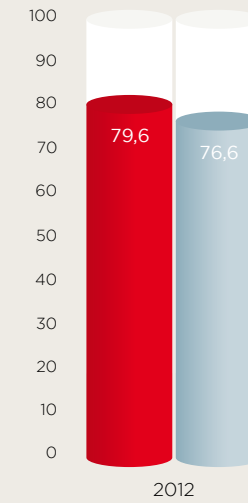

Tots els estudis objectius, fets tant a Catalunya com a l'Estat, demostren que, quan acaben l'ensenyament obligatori, les noves generacions de ciutadans de Catalunya tenen un domini equiparable del català i del castellà: estan en condicions d'expressar-se, tant oralment com per escrit, en les dues llengües oficials, i també en aranès a la Vall d'Aran, on l'occità és la llengua vehicular als centres educatius.

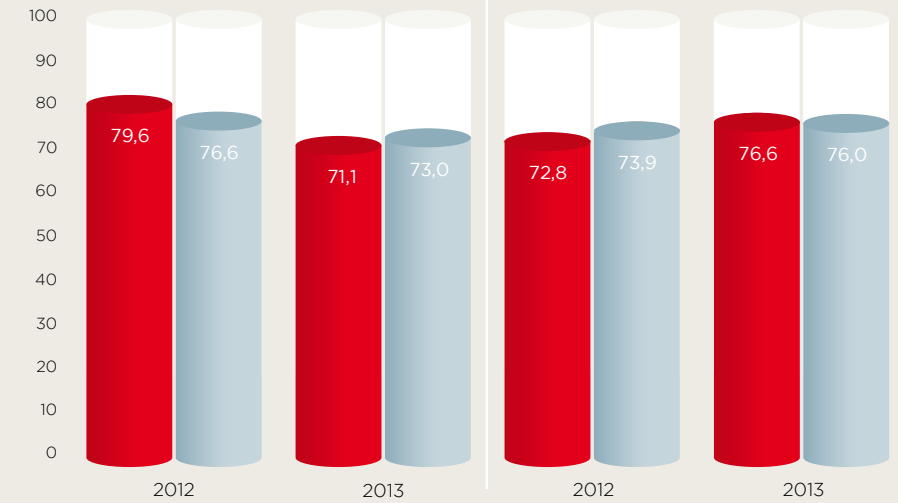
De fet, segons l'estudi PISA del 2009, les diferències en el rendiment de l'alumnat en comprensió lectora no estarien motivades per la llengua que els alumnes parlen a casa, sinó pel nivell socioeconòmic i cultural de les seves famílies.

La comparació de les proves de llengua en català i castellà, del Consell Superior d'Avaluació de Catalunya, evidencia resultats similars, tant a primària com a secundària.

Avaluació de sisè d'educació primària

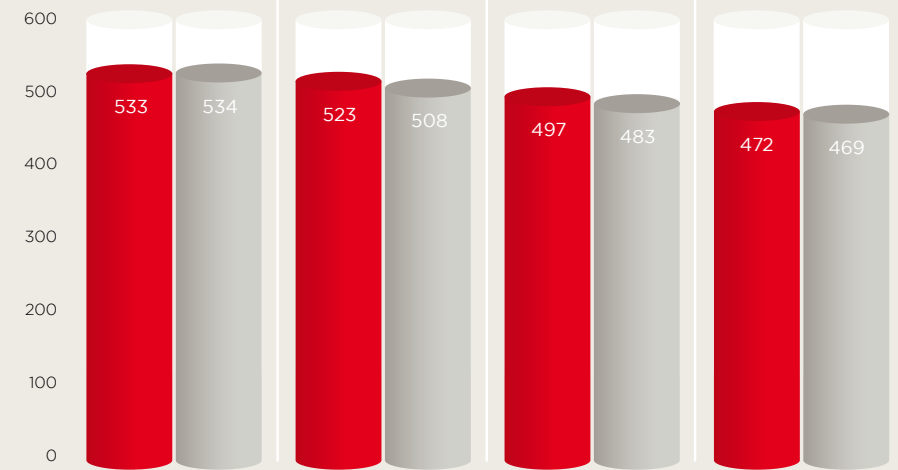
Avaluació de quart d'educació secundària obligatòria

■ Llengua catalana
■ Llengua castellana

L'estudi Pisa 2009 posa de manifest que les diferències en els resultats en comprensió lectora estan més relacionats amb el nivell socioeconòmic i cultural familiar que amb la llengua parlada a casa.

Nivell alt Nivell mitjà alt Nivell mitjà baix Nivell baix

■ Llengua catalana
■ Altres llengües

ELS ATACS A LA LLENGUA. UNA DOBLE PRESSIÓ JURÍDICA I LEGISLATIVA

Malgrat els resultats, amb la sentència de 2010 del Tribunal Constitucional espanyol al recurs d'inconstitucionalitat interposat contra l'Estatut d'autonomia de Catalunya del 2006, comença una autèntica batalla jurídica (i mediàtica) per tal d'introduir el castellà com a llengua vehicular: *"es constitucionalmente obligado que las dos lenguas cooficiales sean reconocidas por los poderes públicos competentes como vehiculares, siendo en tales términos los particulares titulares del derecho a recibir la enseñanza en cualquiera de ellas"*.

Paral·lelament, la Llei orgànica (8/2013, del 9 de desembre), per a la Millora de la Qualitat Educativa, estableix per a tot l'Estat l'obligatorietat de l'oferta d'ensenyaments en castellà. Tot i que s'hi reconeix la possibilitat que es puguin impartir totes "les assignatures no lingüístiques" exclusivament en la llengua cooficial, s'adverteix que en aquest cas "l'Administració educativa ha de garantir una oferta docent sostinguda amb fons públics en què el castellà sigui utilitzat com a llengua vehicular en una proporció raonable".

Com a conseqüència de la disposició addicional trenta-vuitena de la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, el ministre Wert anuncia que les famílies que no puguin portar els fills a una escola pública en què el castellà sigui llengua vehicular en una proporció raonable (?) rebran 6.057 € anuals, que haurà d'assumir finalment la Generalitat de Catalunya, per tal de poder portar-los a una escola privada on se li garanteixi aquesta opció. (Ministeri d'Educació).

El 2014, el ministre espanyol d'Educació, José Ignacio Wert, i la consellera d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya, Irene Rigau.

El catalán debe ser, por tanto, lengua vehicular y de aprendizaje en la enseñanza, pero no la única que goce de tal condición, predicable con igual título del castellano en tanto que lengua asimismo oficial en Cataluña. (...) Pero desde ahora hemos de dejar sentado en nuestra argumentación que, como principio, el castellano no puede dejar de ser también lengua vehicular y de aprendizaje en la enseñanza.

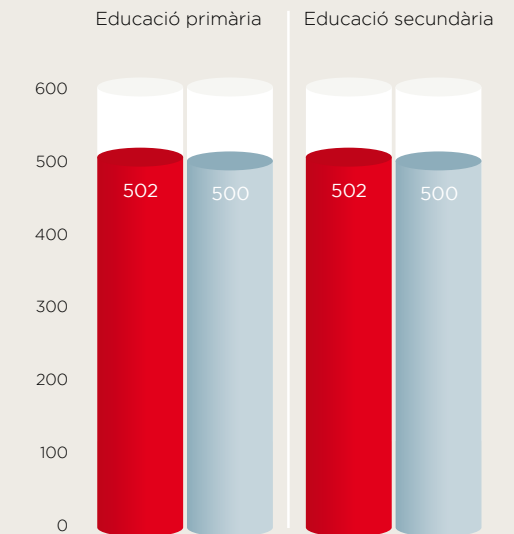
Fragment de la sentència del Tribunal Constitucional espanyol al recurs d'inconstitucionalitat presentat per més de cinquanta diputats estatals contra l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 2006.

AVALUACIONS DEL MINISTERI D'EDUCACIÓ

Els resultats en comunicació lingüística (2009-2010) a les proves del Ministeri d'Educació espanyol evidencien que els alumnes catalans tenen un nivell de castellà superior, fins i tot, a la mitjana de l'Estat.

■ Catalunya
■ Mitjana Espanya

UN MODEL PROPÍ D'EDUCACIÓ PLURILINGÜE

El coneixement de diverses llengües és una riquesa cultural i convivencial. Catalunya n'és un exemple. Ara bé, en el món d'avui, el plurilingüisme és també una necessitat. Dominar diferents llengües, en graus diversos, augmenta la capacitat d'interacció en entorns globals o en contextos lingüístics i culturals complexos. El plurilingüisme destaca entre els indicadors internacionals d'ocupabilitat, fet que avala que el coneixement de llengües facilita l'accés al mercat laboral amb garanties d'èxit. I a més afavoreix l'expansió i la internacionalització de les economies: una societat multilingüe és una societat més eficient per a les relacions internacionals.

A Catalunya, l'aprenentatge de la primera llengua estrangera es fa durant tota l'escolaritat obligatòria i els centres han d'oferir-ne, com a mínim, una segona. En l'àmbit de la Formació Professional, amb la finalitat de dotar els alumnes de cicles formatius de les eines i habilitats lingüístiques que requereix la nostra societat i d'incorporar i normalitzar l'ús de les llengües estrangeres en situacions professionals habituals i en la presa de decisions en l'àmbit laboral, s'ha incorporat l'aprenentatge de l'anglès a tots els cicles formatius per avançar cap a un model cada cop més plurilingüe. D'altra banda, valorar i afavorir la consolidació de les llengües que han portat a Catalunya els diferents col·lectius que s'hi han anat instal·lant augmenta la nostra capacitat de relacionar-nos amb la resta del món i facilita la integració d'aquests col·lectius.

Per això, els currículums educatius fomenten el respecte per la diversitat lingüística, el desig d'aprendre qualsevol llengua i cultura, i potencien valors i actituds positius davant totes les llengües i les persones que les parlen.

Els alumnes hauran d'assolir el nivell B1 del Marc Europeu Comú de Referència per a les Llengües en la primera llengua estrangera al final de l'educació obligatòria, i, com a mínim, el 75% de l'alumnat del primer cicle d'educació secundària haurà d'estar aprenent almenys dues llengües estrangeres.

Rethinking Education, aprovat per la Comissió Europea el novembre de 2012.

LLENGÜES D'ORIGEN QUE ES PODEN APRENDRE A LES ESCOLES DE CATALUNYA

Des del curs...	Llengua
2004-2005	Àrab
2005-2006	Xinès Amazic
2006-2007	Neerlandès
2007-2008	Romanès Ucraïnès
2008-2009	Portuguès
2009-2010	Bengalí Urdú
2012-2013	Quítxua

EL CONEIXEMENT DE LES LLENGÜES

A Catalunya, els objectius lingüístics que cal assolir es fixen als currículums educatius d'acord amb els estàndards europeus establerts al Marc Europeu Comú de Referència per a les Llengües.

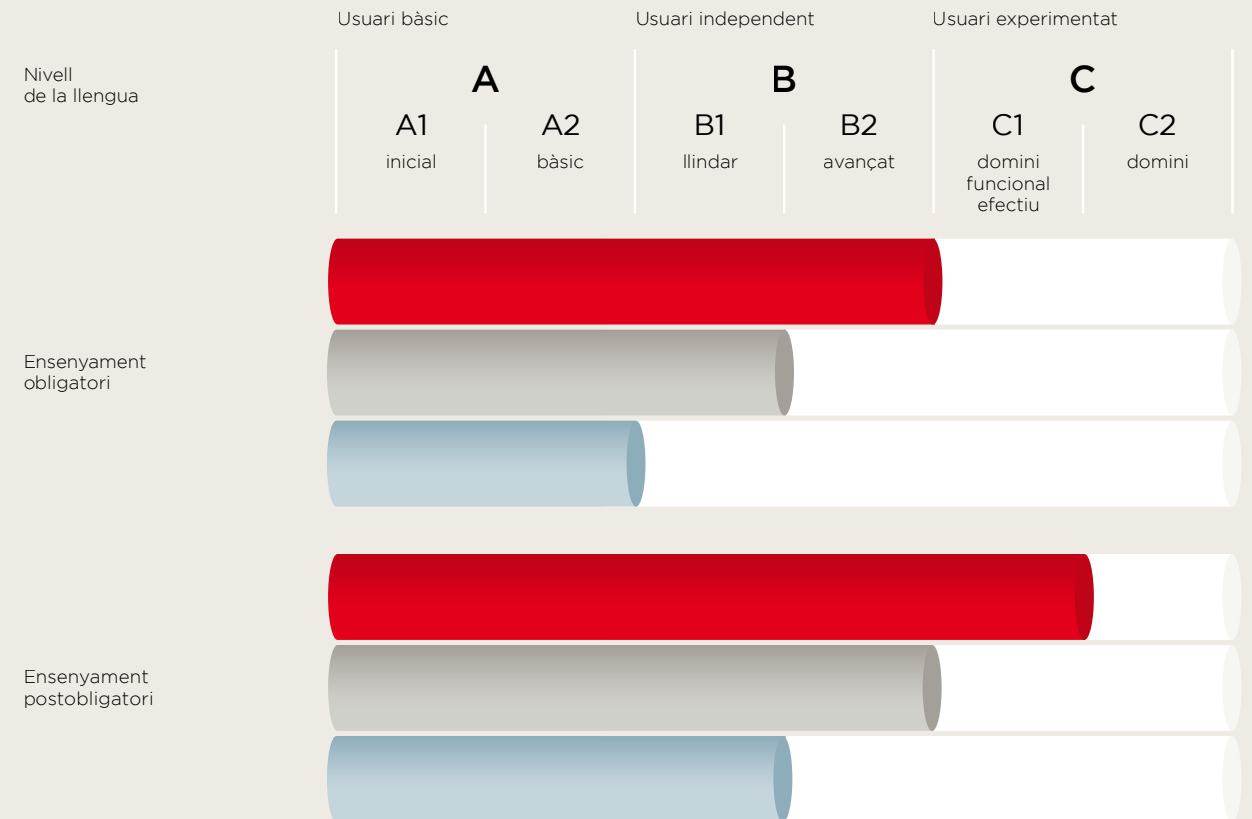
Un cop acabat l'ensenyament obligatori, el sistema educatiu ha de garantir que tots els alumnes, independentment del seu origen lingüístic familiar, tinguin ple domini de les dues llengües oficials i el coneixement de, com a mínim, una llengua estrangera i en potencia el coneixement d'una segona. Però, sobretot, pretén garantir que els alumnes disposin de les estratègies que els han de facilitar l'aprenentatge d'altres llengües en el futur.

D'altra banda, l'increment del nivell de llengua —catalana i castellana— exigint per a l'accés als estudis de grau d'educació infantil i primària, i l'obligatorietat de tenir coneixements de llengües per accedir a la docència, així com la definició de places de docent amb perfil lingüístic, contribueixen també a millorar la qualitat lingüística del professorat que actua com a model i transmissor de la competència lingüística.

OBJECTIUS LINGÜÍSTICS A CATALUNYA EN RELACIÓ AMB ELS NIVELLS DEL MARC EUROPEU COMÚ DE REFERÈNCIA PER A LES LLENGÜES

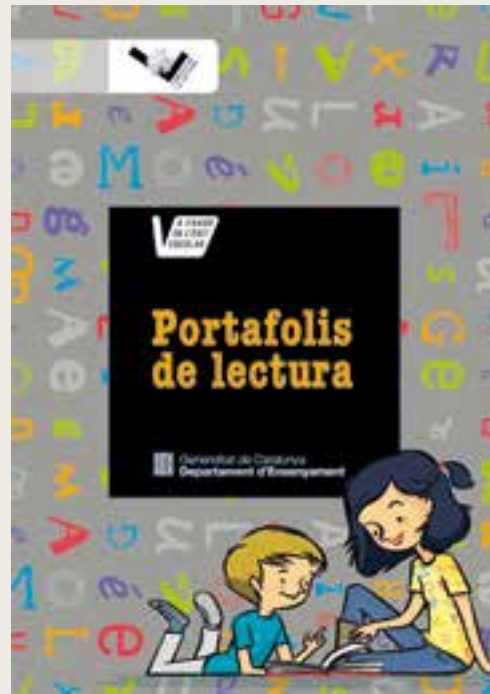
- Llengua catalana/castellana
- Primera Llengua estrangera
- Segona Llengua estrangera

LA LENGUA, EINA D'APRENTATGE

En el procés de construcció del model propi d'educació plurilingüe s'ha aprofundit en la idea que la competència comunicativa lingüística és a la base de tots els aprenentatges. Per tant, el seu desenvolupament és responsabilitat de totes les àrees i matèries del currículum ja que en totes s'utilitza el llenguatge per a accedir a la informació i gestionar-la, per construir i comunicar els coneixements, per representar, interpretar i comprendre la realitat i organitzar i autoregular el pensament, les emocions i la conducta.

Per aquest motiu, s'han desenvolupat programes lingüístics transversals, com l'Impuls de la Lectura (ILEC), el qual, emmarcat en Pla Nacional de Lectura, estableix com a objectiu estratègic la millora de l'èxit escolar de tots els alumnes potenciant la lectura sistemàtica en totes les àrees i matèries del currículum al llarg de tota l'educació bàsica a través de la sistematització de les estratègies lectores.

CENTRES QUE PARTICIPEN EN L'IMPULS DE LA LECTURA

Curs 2011-2012

Curs 2012-2013

Curs 2013-2014

DE L'AULA D'ACOLLIDA AL SUPORT LINGÜÍSTIC

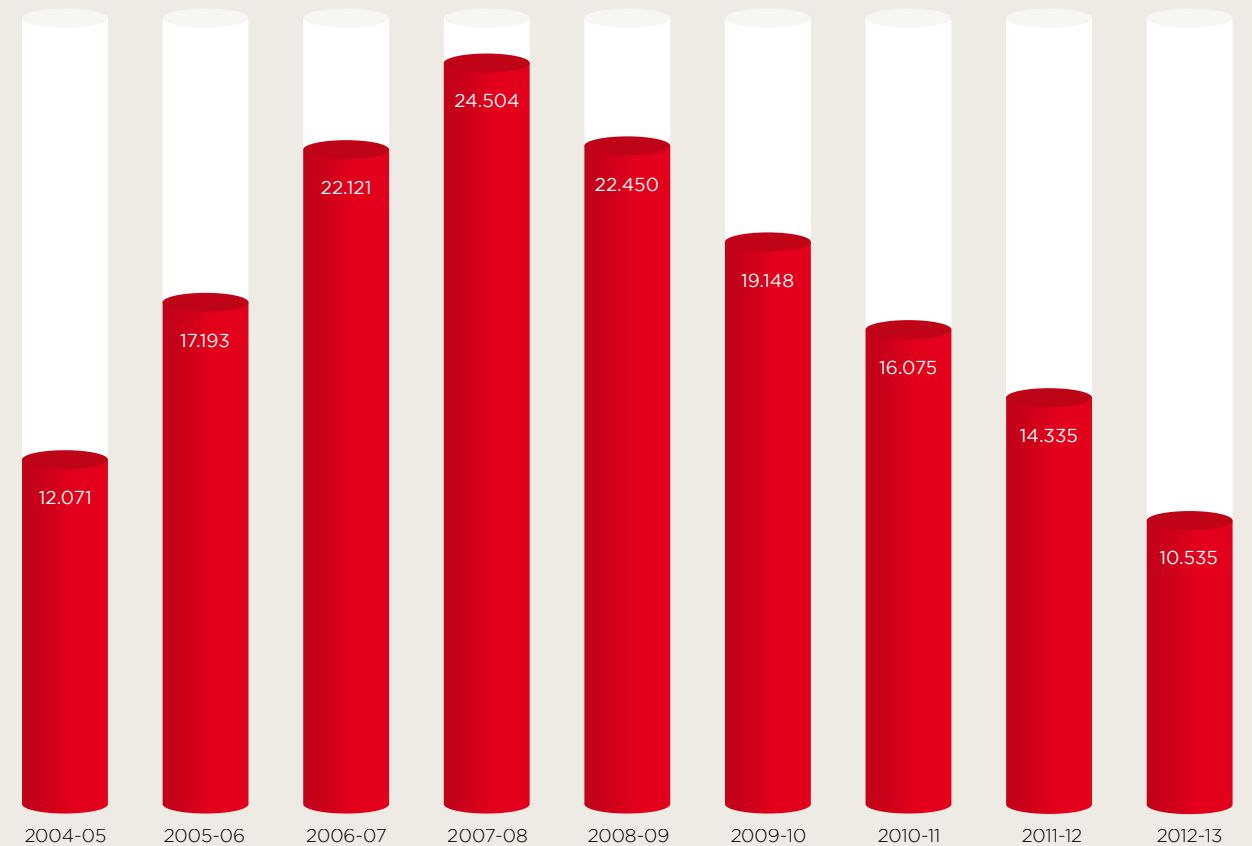
La finalització del cicle migratori que ha incorporat al sistema més de 170.000 alumnes nous planteja la reorientació de l'aula d'acollida.

Sense deixar de banda aquest recurs de l'aula d'acollida per a aquells alumnes de nacionalitat estrangera que arriben al sistema educatiu, cal ampliar i reforçar el suport lingüístic als alumnes que, després d'haver passat per aquesta acollida inicial, necessiten assolir el domini del llenguatge acadèmic per accedir al currículum ordinari. Aquest reforç, acompanyat del foment de l'educació intercultural i d'una orientació professional o vocacional, és imprescindible per facilitar-los l'accés als estudis postobligatoris (batxillerat i cicles formatius) i a la seva plena integració escolar i social.

En termes de competència lingüística, un dels grans reptes del sistema educatiu és garantir el pas de l'aula d'acollida a l'aula ordinària d'aquests alumnes, tenint present que cal capacitar-los perquè coneguin i utilitzin el llenguatge acadèmic, que és molt exigent lingüísticament. L'aula d'acollida ha facilitat la comunicació immediata, ara cal facilitar l'accés als continguts curriculars, garantia de l'èxit acadèmic i d'integració sociolaboral.

ALUMNES ASESOS A LES AULES D'ACOLLIDA

L'EXPERIMENTACIÓ DEL PLURILINGÜISME

L'objectiu del sistema és dotar els alumnes d'una competència lingüística sòlida i consistent en tantes llengües com sigui possible, facilitant la transferència d'aprenentatges d'una llengua a les altres, i promoure el respecte per la diversitat lingüística, fomentant el desig d'aprendre qualsevol llengua i cultura, potenciant valors i actituds positius davant totes les persones que les parlen.

Aquest model, que parteix d'una aproximació holística a la llengua i al seu aprenentatge, es concreta en una pràctica docent que pivota en la gestió integrada de les llengües, d'una banda, i de les llengües i els continguts, de l'altra, i és adequat tant per a l'aprenentatge de les llengües com per a la construcció de coneixement a través de diferents llengües. Dins dels centres, s'estableixen processos i accions que faciliten la transferència d'aprenentatges d'una llengua a les altres i entre aquestes i els continguts que vehiculen.

Així, a partir del curs 2011-2012, amb el Programa EU-ROMANIA, s'avança cap a la competència lectora plurilingüe en diverses llengües amb l'objectiu de desenvolupar competències d'intercomprensió.

Els cursos 2013-2014 s'inicia un programa d'experimentació del plurilingüisme que incorpora actuacions innovadores en els àmbits d'organització escolar, disseny curricular i aplicació metodològica a l'aula, que incideixen en el treball transversal de les competències bàsiques i en les accions de col·laboració per a la resolució de conflictes basats en els plantejaments avaladors de la OCDE, i ajuden a desenvolupar l'autonomia de centre i a la consolidació del Projecte Lingüístic.

COMPRENDRE, VALORAR I COMUNICAR: UN ENFOCAMENT COMPETENCIAL

El coneixement i l'ús de diferents llengües ha esdevingut una necessitat fonamental i un dret per als ciutadans d'una societat global com la nostra. Conèixer una o més llengües estrangeres, a més de les oficials i/o pròpies de l'individu, garanteix l'adquisició dels processos d'aprenentatge i la millora contínua de l'aprenent.

El model català d'educació plurilingüe i multicultural té, doncs, com a objectiu incrementar l'eficàcia i la qualitat de l'educació lingüística. Al mateix temps, proporciona als alumnes estratègies d'aprenentatge, desenvolupa la curiositat creativa, el creixement personal, la participació activa i la implicació social, i en l'emprenedoria.

És a dir, capacita els alumnes per fer el màxim de coses amb les llengües que coneixen o estudien, ja que l'ús de diferents llengües per a accedir al coneixement és una pràctica que l'individu ha de desenvolupar des de l'edat escolar per tal d'establir les bases que li permetran aprendre qualsevol llengua de forma eficient. Per això, a les aules, els continguts de les diferents àrees s'han de treballar mitjançant la utilització d'una tipologia de textos variada, emprant fonts i recursos diversos i des de diferents llengües.

Els documents d'orientacions per al desplegament de les competències bàsiques per desenvolupar els currículums de les àrees i matèries de les diferents llengües són un instrument molt útil per treballar a les aules des d'aquesta perspectiva.

L'APRENTATGE DE LLENGÜES I CONTINGUTS: UN ENFOCAMENT INTEGRADOR

L'aprenentatge en una llengua diferent de la familiar és una de les propostes educatives més importants del segle xx. La pràctica més estesa d'aquesta estratègia es troba en els programes d'immersió, una de les modalitats dels programes bilingües més ben estudiada i avaluada, i d'efectivitat àmpliament reconeguda.

A Catalunya, l'aplicació del programa d'immersió ha estat i és capaç de proporcionar una competència molt elevada i similar en les dues llengües oficials, un rendiment acadèmic que millora progressivament en les diferents àrees no lingüístiques i una bona integració sociocultural. Per això, l'extensió d'aquesta metodologia a les altres llengües a través de l'Aprenentatge Integrat de Llengua i Continguts (AICLE) ha de permetre, també, un increment important del coneixement de les llengües estrangeres.

El curs 2012-2013 es va posar en marxa el Pla Integrat de Llengües Estrangeres (PILE). Aquest pla va proporcionar als centres orientacions metodològiques per ampliar el temps d'exposició de l'alumnat a la llengua estrangera en entorns significatius i transversals.

Impartir algunes matèries o fer diverses activitats en una llengua estrangera permet treballar llengua i continguts de manera integrada.

Des de l'educació primària, i també en els diversos nivells de l'ensenyament secundari, es potencia aquesta metodologia.

La participació dels centres en projectes adreçats a millorar l'ensenyament i l'aprenentatge de la llengua estrangera, així com la formació específica del professorat

amb aquesta finalitat, han tingut una repercussió significativa en els aprenentatges assolits per l'alumnat.

PERCENTATGES DE CENTRES ON ALGUNA ÀREA O MATÈRIA S'IMPARTEIX PARCIALMENT O TOTALMENT EN UNA LLENGUA DIFERENT DEL CATALÀ

Curs 2012-2013

Curs 2013-2014

Curs 2014-2015

LA CONCRECIÓ ALS CENTRES: EL PROJECTE LINGÜÍSTIC

A partir de l'enfocament competencial i del treball integrat de les llengües i els continguts, que constitueix el marc comú del sistema educatiu, cada centre l'ha de concretar d'acord amb la seva singularitat, la realitat del seu entorn i el bagatge lingüístic particular de cada alumne.

D'aquesta manera, cada centre pot definir una opció curricular, metodològica i organitzativa per treballar les diferents llengües que respongui a les seves necessitats i assegurui uns resultats millors per al seu alumnat.

Aquesta opció particular, que estructura totes les accions relacionades amb les llengües a cada centre docent, es concreta i es sistematitza al Projecte Lingüístic.

CAP A UN FUTUR PLURILINGÜE PENSAT EN CATALÀ

El model propi d'educació plurilingüe facilita a l'alumnat el coneixement de diferents llengües per comunicar-se, seguir aprenent al llarg de la vida i accedir al mercat laboral amb garanties d'èxit. Però sobretot consolida la llengua catalana com a llengua comuna, d'identitat i de convivència en la societat, com a dipositària de la nostra particular visió del món i com a instrument per reflectir i expressar la nostra personalitat col·lectiva.

BIBLIOGRAFIA

AGULLÓ, Mari Carmen; GARCIA FRASQUET, Gabriel; MAYORDOMO, Alejandro. *Valencià a l'escola. Memòria i testimoni*. Gandia: CEIC Alfons el Vell i Universitat de València, 2006.

AINAUD DE LASARTE, Josep M. *El llibre negre de Catalunya. De Felip V a l'ABC*. Barcelona: Edicions La Campana, 1995.

ARAQUE, Natividad. *Manuel José Quintana y la Instrucción pública*. Madrid: Universidad Carlos III, 2013. Consultable en línia: http://orff.uc3m.es/bitstream/handle/10016/17196/quintana_araque_2013.pdf?sequence=1 [data de consulta: 24 de setembre de 2014].

ARENAS, Joaquim; MUSET, Margarida. *La immersió lingüística*. Vic: EUMO, 2008.

ARENY, Maria; MAYANS, Pere; FORNIÈS, David. *The Catalan language in education in Spain*. Ljouwert: Mercator, 2013 (2a edició). Consultable en línia: http://www.mercator-research.eu/fileadmin/mercator/dossiers_pdf/Catalan_in_Spain-2nd.pdf [data de consulta: 7 de gener de 2015].

ARTIGAL, Josep M. *La immersió a Catalunya*. Vic: Eumo, 1989.

BENET, Josep. *L'intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1995.

COROMINES, Maria Lluïsa; SÀNCHEZ, Mercè. *Formació de mestres. Història del reciclatge. Una experiència viscuda 1975-1988*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 1999.

FELIU, Francesc. «Baldiri Reixac i la llengua catalana. Llengua i ensenyament». A: GONZÁLEZ-AGÀPITO, Josep (cur.). *Llengua i ensenyament. Aportacions per un debat*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans; Fundació Jaume I, 2003 (p. 21-25).

FERRER I GIRONÈS, Francesc. *La persecució política de la llengua catalana*. Barcelona: Edicions 62, 1985.

ISABEL, F.; OCHOA, J. (eds.). *Vint anys de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià*. Alzira: Bromera, 2005.

FLOS Y CALCAT, Francisco. *Las escuelas catalanas*. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1980 [edició facsimil].

GAROLERA, Narcís (coord.). *Quatre anys de català l'escola*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 1983.

GONZÁLEZ-AGÀPITO, Josep; MARQUÈS, Salomó; MAYORDOMO, Alejandro; SUREDA, Bernat. *Tradicció i renovació pedagògica, 1998-1939. Història de l'educació. Catalunya, Illes Balears, País Valencià*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat: Barcelona, 2002.

GRAU, Josep. *La Lliga Regionalista i la llengua catalana (1901-1923)*. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra, 2004. [Tesi doctoral inèdita] Disponible en línia: <http://www.tdx.cat/bitstream/handle/10803/7461/tjgm1de1.pdf?sequence=1> [data de consulta: 9 de juny de 2014].

HUGUET, Àngel. «Deu anys d'ensenyament del català a l'Aragó: els nous reptes». *Temps d'Educació*, 18. Barcelona: ICE Universitat de Barcelona, segon semestre 1997.

IGLÉSIAS, Narcís. *La llengua del Rosselló, qüestió d'Estat*. Vic: Eumo Editorial, 1998.

INSTITUT D'ESTUDIS AUTONÒMICS. *La lengua de enseñanza en la legislación de Cataluña*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, 1994.

MONÉS, Jordi. *L'escola a Catalunya sota el franquisme*. Barcelona: Rosa Sensat / Edicions 62, 1981.

MONÉS, Jordi. *La llengua a l'escola*. Barcelona: Barcanova, 1984.

MONÉS, Jordi. «La campanya "Català a l'escola". Catalunya durante el franquismo. Capítol xv». Biblioteca de la Vanguardia. Barcelona: Grupo Godó, 1985 [col·leccionable].

NAVARRO, Ramon. *L'educació a Catalunya durant la Generalitat 1931-1939*. Barcelona: Edicions 62, 1979.

PORTELL, Raimon; MARQUÈS, Salomó. *Mare de Déu, Quina Escola! Els mestres contra Franco*. Badalona: Ara Llibres, 2008.

PUEYO, Miquel. *Tres escoles per als catalans*. Lleida: Pagès editors, 1992.

PUIG, Miquel. «Algunes dades sobre l'ús del català a les escoles del segle XVIII». A: *Llengua i educació en una perspectiva històrica: Actes de les V Jornades d'Història de l'Educació als Països Catalans*. Vic: Eumo, 1982 (p. 134-151).

RAFANELL, August. *Notícies d'abans d'ahir. Llengua i cultura catalanes al segle XX*. Barcelona: A Contra Vent Editors, 2011.

REIXAC, Baldiri. *Instruccions per la ensenyansa de minyons*. Girona: Narcís Oliva, 1749. Consultable en línia: <http://books.google.es/books?id=ly3LePIfSFQC&printsec=frontcover&hl=ca#v=onepage&q&f=false> [data de consulta: 10 de setembre de 2014].

RIQUER, Borja de. *Cronologia dels Països Catalans. Història, societat, economia, cultura, ciència*. Barcelona: Pòrtic, 1999.

ROIG, Josep M. «1923-1930: un primer assaig dictatorial i les seves conseqüències per a la llengua catalana». *Els Marges*, 36. 1987.

SAMSÓ, Joan. *La cultura catalana: entre la clandestinitat i la represa pública (1939-1951)*, volum II. Barcelona: Abadia de Montserrat, 1995.

SERRA, Josep M. *Immersió lingüística, rendiment acadèmic i classe social*. Barcelona: Horsori, 1997.

SOLÉ I SABATÉ, Josep M.; VILLARROYA, Joan. *Cronologia de la repressió de la llengua i la cultura catalanes (1936-1975)*. Barcelona: Curial, 1993.

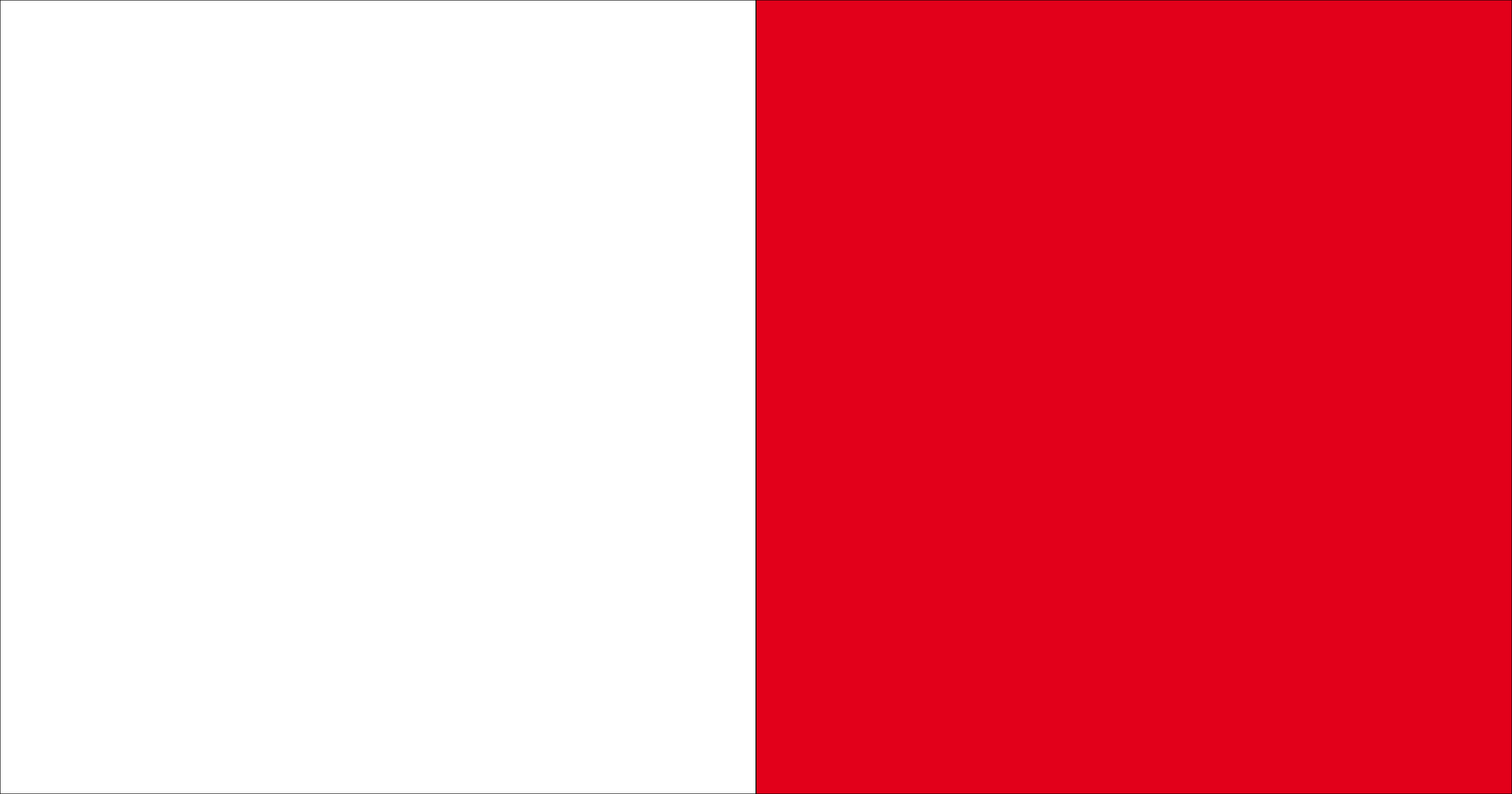
STRUBELL, Miquel i altres (coords.). *Resultats del model lingüístic escolar de Catalunya. L'evidència empírica*. Barcelona: UOC, 2011. Disponible en línia: http://www.uoc.edu/portal/ca/catedra_multilinguisme/_resources/documents/modelinguisticscolar.pdf [data de consulta: 7 de gener de 2015].

VILA, Ignasi. *El català i el castellà en el sistema educatiu de Catalunya*. Barcelona: Horsori, 1995.

VOLTAS, Mercè (coord.). *La immersió lingüística a parvulari*. Barcelona: Departament d'Ensenyament, 1989.

XARXA CRUSCAT. *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2011)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana, 2012. Disponible en línia: <http://www.demolingüística.cat/arxiu/web/informe/informe2011.pdf> [data de consulta: 7 de gener de 2015].

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament